

NAAR EEN NIEUWE STRATEGIE VOOR DE EIB-GROEP

NAAR EEN NIEUWE STRATEGIE VOOR DE EIB-GROEP

Inleiding

1. Toen de Raad van Bewind in juni 2002 zijn voorstel voor de meest recente kapitaalverhoging indiende, zegde de Raad toe halverwege de navolgende periode van vijf jaar een formeel onderzoek te gaan verrichten naar de strategie van de Bank, waarbij tevens het risicobeheer onder de loep zou worden genomen. Met dit onderzoek zou worden beoogd vast te stellen of de Directie en de Raad van Bewind de voorgestelde strategie op doelmatige wijze in praktijk hadden gebracht en of de kapitaalverhoging toereikend was om, overeenkomstig het besluit van de Raad van Gouverneurs, een periode van ten minste vijf jaar te overbruggen. De resultaten zouden aan de gouverneurs worden voorgelegd tijdens hun vergadering in juni 2005.
2. Sinds juni 2002 heeft de Raad van Gouverneurs diverse verslagen ontvangen die betrekking hebben op het functioneren van de EIB-Groep in relatie tot het strategisch kader, met name op het punt van de behaalde resultaten, het toezicht op het volume van de activiteiten, nieuwe initiatieven voor het EU-beleid, de vaststelling van toegevoegde waarde en het risicobeheer. Over het risicobeheer wordt afzonderlijk nader verslag uitgebracht; in het onderhavige verslag en de bijlagen worden de kapitaalsituatie van de Bank alsmede de ontwikkeling van haar activiteiten, zowel binnen als buiten de Europese Unie, in kaart gebracht. Met het onderhavige verslag wordt beoogd de basis te leggen voor een hernieuwde strategie voor de Bank en de EIB-Groep in zijn totaliteit.
3. Wanneer de gouverneurs akkoord gaan met de richtsnoeren zoals deze hieronder in hoofdlijnen en in de bijlagen in detail zijn weergegeven, zijn de Directie en de Raad van Bewind bereid de invoering ervan voor te bereiden op het niveau van de EIB-Groep. De Raad van Bewind verzoekt de Raad van Gouverneurs hem een mandaat te verlenen om toezicht te houden op de invoering van de voorstellen en verslag te doen van de ontwikkelingen ter zake.

Kapitaal van de Bank

4. Ingevolge de bepalingen van de huidige statuten dient de Bank haar kapitaal te verhogen wanneer het totaal aan uitstaande leningen 250% van het geplaatst kapitaal benadert. Wanneer het totaal aan uitstaande leningen deze limiet bereikt, wordt het soepele verloop van de kredietverleningsactiviteit van de Bank in gevaar gebracht. Na de kapitaalverhoging van 2003 en de additionele verhoging van het geplaatst kapitaal in 2004, **is het kapitaal van de Bank naar verwachting tot ten minste 2010 toereikend**, mits alle overige factoren constant blijven¹. Gezien de huidige ontwikkeling van de kredietactiviteit en ervan uitgaande dat er geen wezenlijke en langdurige koersdaling van de euro plaatsvindt, zal er in beginsel geen behoefte bestaan aan verhoging van het kapitaal in 2008, in tegenstelling tot hetgeen drie jaar geleden nog werd voorzien.
5. Voorts mag ervan worden uitgegaan dat de financiering van een toekomstige kapitaalverhoging geen bijzondere problemen zal opleveren en dient **het beginsel van financiële autonomie te worden gehandhaafd**. Vooruitlopend op de besluiten over de komende kapitaalverhoging kan in overweging worden genomen een deel van de eigen middelen van de Bank specifiek te bestemmen voor de in het navolgende beschreven beleidsdoelstellingen (zoals dit in het verleden ten behoeve van de ASAP-reserve is gedaan), alsmede voor de kapitaalverhoging.

Toegevoegde waarde: de hoeksteen van het EIB-kredietbeleid

6. Zoals bekend berust de toegevoegde waarde van de Bank op drie pijlers:
 - 1) De overeenstemming van haar verrichtingen met de prioritaire doelstellingen van de EU
 - 2) De kwaliteit en soliditeit van ieder project
 - 3) De specifieke financiële voordelen die financiering door de EIB met zich meebrengt.

¹ Rekening houdende met een waardeinstijging van de euro en met het feit dat het geplaatst kapitaal op 1 mei 2004 7,7 miljard euro hoger uitkwam dan ten tijde van de kapitaalverhoging van 2003 was voorzien.

7. De EIB heeft aangetoond dat zij ten aanzien van de eerste twee pijlers een aanzienlijke toegevoegde waarde kan leveren: zij biedt ondersteuning aan het EU-beleid, weet snel en effectief te reageren op de verzoeken van de opeenvolgende EU-voorzitters om de door hen gelanceerde programma's te steunen, en is in staat kwalitatief goede projecten te selecteren. Niettemin hebben ontwikkelingen die zich de afgelopen jaren op de financiële markt hebben voorgedaan, een negatieve invloed gehad op de financiële toegevoegde waarde (derde pijler) die de Bank kon bieden bij een belangrijk deel van de traditioneel door de EIB gesteunde activiteiten.

8. Op grond van het bovenstaande hebben de Raad van Bewind en de Directie zich, mede gezien de beleidsgestuurde taak van de Bank, afgevraagd of het huidige beleid inzake toegevoegde waarde een voldoende basis vormt voor de activiteiten van de Bank op de lange termijn. Zij zijn van mening dat de EIB-Groep en vooral de Bank thans belangrijke aanpassingen en wijzigingen dienen te overwegen, welke weliswaar geleidelijk moeten worden ingevoerd maar in de loop der tijd zullen resulteren in een nieuwe benadering van de toegevoegde waarde van de Bank.

Europa (EU-25), toetredende landen en kandidaatlanden

9. Met betrekking tot de activiteit in Europa komen de Directie en de Raad van Bewind tot de conclusie dat de EIB-Groep zich dient te beraden op zijn belangrijkste prioriteiten, nieuwe instrumenten zou moeten introduceren, zich meer op het type verrichting dan op de omvang ervan moet richten en de grondslag dient te leggen voor een beheerste toename van de risicotolerantie bij individuele transacties.

Ondersteuning van ondernemingen in het MKB toevoegen aan de belangrijkste prioriteiten van de Bank

10. Op dit moment worden de belangrijkste operationele prioriteiten van de Bank binnen Europa gevormd door: 1) economische en sociale cohesie (de hoofdprioriteit van de Bank); 2) uitvoering van het Initiatief Innovatie 2010 (i2i); 3) ontwikkeling van transeuropese en toegangsnetwerken; en 4) bescherming en verbetering van het milieu. Het belang van deze vier prioriteiten is telkenmale bevestigd in de diverse besluiten van de Raad inzake stimulering van groei en werkgelegenheid binnen de Unie en bevordering van de Lissabonagenda. Deze thema's zullen de kern blijven vormen van de dialoog die op communautair niveau plaatsvindt in het kader van de EU-prioriteiten en de Financiële vooruitzichten voor de periode 2007-2013 en dienen derhalve onder de kernprioriteiten van de Bank te blijven vallen.

11. Voorts wordt de ondersteuning van kleine en middelgrote ondernemingen in de EU, waar meer dan 20 miljoen werkgelegenheid genererende MKB-ondernemingen actief zijn, gezien als de meest essentiële taak van de EIB-Groep bij zijn ondersteuning van de beleidsdoelstellingen van de EU. De Bank ondersteunt deze sector al geruime tijd door middel van haar globale kredietverlening; het Europees Investeringsfonds richt zich sinds de hervorming in 2000 uitsluitend op verbetering van de toegang van het MKB tot financieringsmiddelen. **Rekening houdende met de specifieke kenmerken van de afzonderlijke markten wordt thans voorgesteld het MKB toe te voegen aan de belangrijkste prioriteiten van de Bank zelf, waardoor de gezamenlijke kracht van de EIB en het EIF door vergroting van de synergieën efficiënter kan worden ingezet.** Dit zal leiden tot de ontwikkeling van een product waarmee het MKB een betere toegang tot financieringsmiddelen krijgt en waarbij rekening wordt gehouden met de verschillende omstandigheden die zich op nationaal en regionaal niveau voordoen, maar ook met de specifieke eigenschappen van de financiële tegenpartij; aldus zal de toegevoegde waarde van de EIB-Groep voor het MKB optimaal zijn. Door deze nieuwe operationele aanpak worden de rollen van respectievelijk de EIB en het EIF verduidelijkt en tevens de gezamenlijke productontwikkeling van de EIB en het EIF versterkt door het gecombineerd gebruik van het uitgebreide relatienetwerk met bemiddelende financiële instellingen in de EU van de EIB en de specifieke technische expertise en operationele ervaring die het EIF in deze sector heeft opgebouwd.

12. Optimalisering van de toegevoegde waarde van de activiteit van de Bank vereist een strikte gerichtheid op deze vijf hoofddoelstellingen. Dit zal ertoe leiden dat projecten die wel in aanmerking komen voor financiering maar niet onder deze prioriteiten vallen, in mindere mate aandacht en middelen krijgen.

Een hernieuwd partnerschap met het bankwezen

13. Een vruchtbare relatie met de commerciële banken, die is gebaseerd op subsidiariteit en complementariteit, blijft van zeer groot belang voor de EIB. Zonder haar bancaire partners zou de EIB niet in staat zijn waarde toe te voegen aan een breed scala aan projecten in zowel de overheids- als de particuliere sector. In de nieuwe lidstaten, de toetredende landen en de kandidaat- en partnerlanden kan de EIB een wezenlijke bijdrage leveren aan de ontwikkeling en versterking van de bancaire sector.

14. Aangezien de door de EIB aangeboden producten zo aantrekkelijk moeten blijven dat zij voldoende financieel voordeel kunnen genereren voor zowel de bemiddelende instellingen als de uiteindelijk begunstigen, streeft de Bank ernaar alternatieve beleidslijnen en structuren te ontwikkelen waarmee kan worden gewaarborgd dat de uiteindelijke geldnemers (MKB-ondernemingen, plaatselijke overheden) daadwerkelijk profiteren van betrokkenheid van de EIB bij de financiering. Er bestaat geen eenduidige oplossing voor alle landen of cliëntgroepen, daar de aard en de omvang van iedere partnerschap samenhangt met de specifieke eigenschappen van de desbetreffende bancaire markt.

15. Terwijl dit proces nog gaande is, zou de Bank zich moeten kunnen ontwikkelen van universele aanbieder van financieringsmiddelen tot een flexibele partner die op-maat-gemaakte producten aanbiedt, toegesneden op de lokale marktomstandigheden en de behoeften van de tegenpartijen.

Beheerste toename van risicotolerantie; nieuwe financiële instrumenten

16. Voor alle bovenvermelde belangrijke operationele prioriteiten welke onder de loep zijn genomen heeft de Directie en de Raad van Bewind het scala aan aangeboden financiële instrumenten doorgelicht. Zij komen tot de conclusie dat aanvullende producten op de markt zouden kunnen en moeten worden aangeboden, zodat beter naar voren komt dat de Bank de statutaire taak bezit om additioneel op te treden. Met behulp van de uitgebreide kennis en expertise die de EIB in sommige sectoren heeft opgebouwd, haar hoge mate van kapitalisatie en haar solide systemen voor risico-beheer kan de Bank haar toegevoegde waarde verhogen door ook actief te worden binnen sectoren die door de markt onvoldoende of geheel niet worden bediend.

17. Deze aanvullende producten vergen weliswaar de inzet van meer personeelscapaciteit, maar zijn toegesneden op de diverse behoeften van de geldnemers in zowel de overheids- als de particuliere sector, evenals van potentiële nieuwe cliënten. Bij individuele transacties zal een groter risico worden genomen en zal meer behoefte bestaan aan risicokapitaal en gestructureerde financiering. Een en ander leidt tot een gewijzigd risicoprofiel; tevens zullen de systemen voor kredietbeoordeling en risicoprijstelling moeten worden aangepast.

18. De Groep stelt voor niet alleen directe financiële activiteiten te blijven verrichten, maar meer adviesdiensten te gaan verlenen op terreinen waar zijn technische expertise ondersteuning kan bieden aan het EU-beleid.

Versterking van de samenwerking

19. Op Groepsniveau zal de samenwerking met de **Europese Commissie** worden voortgezet en verbeterd, wanneer dit de communautaire financiële interventie in haar totaliteit ten goede lijkt te komen; dit geschiedt onder andere door een substantiële versterking van het samenwerkingskader voor de structuurfondsen. Gecontinueerd wordt ook de institutionele en operationele **samenwerking met andere IFI's**, zoals de EBRD, de Noordse Investeringsbank (NIB) en de Ontwikkelingsbank van de Raad van Europa, waardoor expertise, financiële middelen en beleidsdoelstellingen optimaal kunnen worden ingezet.

Partnerlanden

20. Op grond van de huidige afspraken is de Bank belast met het beheer van een aantal ad hoc verleende politieke mandaten en heeft zij niet de mogelijkheid om op basis van een brede taakomschrijving haar eigen aanpak en strategie te ontwikkelen. De werkzaamheden van de Bank worden

voorts beïnvloed door haar kapitaalstructuur en de bij haar kernactiviteit in de EU en de toetredingslanden gegroeide cultuur.

21. De Directie en de Raad van Bewind zijn van mening dat de Bank weliswaar in vele delen van de wereld bekend staat als een betrouwbare, pragmatische en efficiënte kredietinstelling, maar dat de algemene bekendheid en doelmatigheid van de EU-ontwikkelingsfinanciering groter worden wanneer een aantal veranderingen worden doorgevoerd.

22. Om de ontwikkelingsdoelstellingen en -beleidslijnen van de Unie beter te kunnen ondersteunen, zou de EIB-activiteit in de partnerlanden meer samenhang moeten vertonen en dient de EIB in dit kader meer medewerkers in te zetten. Er moet meer aandacht worden besteed aan strategieën voor landen- en sectorsteun en er kan meer risico worden genomen, gekoppeld aan een grotere beschikbaarheid van subsidies en nauwere samenwerking met alle betrokken partijen (de lidstaten/aandeelhouders van de Bank, de Commissie, bilaterale hulporganisaties). De desbetreffende besluiten, ook met betrekking tot het institutioneel kader en de inzet van medewerkers, kunnen eerst genomen worden na afronding van de evaluaties van het FEMIP, de Investeringsfaciliteit en de externe mandaten.

23. Onder voorbehoud van toekomstige discussies op politiek niveau zijn in Bijlage II de diverse mogelijkheden uiteengezet. De Raad van Bewind en de Directie zullen op verzoek van de gouverneurs de hoofdlijnen van dergelijke alternatieven beoordelen.

24. In de tussentijd zal de Bank blijven opereren binnen het kader van de bestaande institutionele afspraken inzake haar kredietactiviteit buiten de EU en ernaar streven deze doelmatiger te laten verlopen. Met name ten aanzien van de Investeringsfaciliteit van Cotonou voor de ACS-landen zal een hoger risicoprofiel worden voorgesteld.

Gevolgen van de invoering van de nieuwe strategie voor de EIB-Groep

25. Vaststaat dat de Bank ook in de toekomst zal worden bestuurd overeenkomstig de beginselen van gedegen bankieren, hierbij rekening houdend met haar doelstelling om binnen een redelijke tijdspanne haar procedures in overeenstemming te brengen met de normen van Bazel II. Op deze basis zouden de gevolgen van de voorgestelde aanpassingen van de strategie uitvoerig moeten worden onderzocht en geëvalueerd alvorens zij door de Raad van Gouverneurs worden goedgekeurd.

26. Opgemerkt zij dat in verband met de huidige situatie op de afzonderlijke markten, de voorgestelde innovaties ertoe zouden kunnen leiden dat de omvang van de kredietactiviteit binnen de EU gestabiliseerd wordt.

27. Gezien de gerichtheid van de nieuwe strategie op kwaliteit is voorts een toename van de kosten van de bedrijfsvoering onvermijdelijk, hetgeen van invloed zal zijn op de hoogte van het nettoresultaat. Wellicht zal hierdoor bij een aantal specifieke initiatieven worden voorgesteld de eigen middelen aan te spreken. Om deze reden zal een passende balans moeten worden gevonden ten opzichte van de traditionele EIB-kredietproducten, opdat het nettoresultaat op een dusdanig peil kan blijven dat het autonomiebeginsel kan worden gehandhaafd.

28. De invloed die de nieuwe strategie op het personeelsbeleid zal uitoefenen, mag niet worden onderschat. Wijzigingen in de interne organisatie en in de begroting kunnen noodzakelijk zijn; tevens dienen de vereiste vaardigheden in kaart worden gebracht en zullen maatregelen als herverdeling van de bestaande personele middelen, ontwikkeling van passende opleidingsprogramma's en werving van gespecialiseerde medewerkers moeten worden doorgevoerd.

Voorstel

29. De Raad van Gouverneurs wordt verzocht zijn goedkeuring te verlenen aan de algemene richtsnoeren voor de toekomstige strategie zoals hierboven uiteengezet en nota te nemen van de aangehechte bijlagen. Voorts wordt de Raad verzocht aan de Raad van Bewind te vragen passende voorstellen uit te brengen en de binnen het kader van het Activiteitenplan vereiste besluiten te

nemen, vooral met betrekking tot de diverse onderdelen van de winst-en-verliesrekening, opdat aldus het beginsel van financiële autonomie gehandhaafd kan blijven.

Bijlagen

BIJLAGEN

- I EU, toetredende landen en kandidaatlanden**
- II Partnerlanden**
- III Inleenbeleid**
- IV Kapitaalverhoging**

I EU, toetredende landen en kandidaatlanden

1 Van vier naar vijf operationele prioriteiten

Binnen de uitgebreide Unie heeft de Bank zich vier operationele prioriteiten gesteld, welke ook naar voren komen in het voorstel tot kapitaalverhoging van 2002 en het meest recente Activiteitenplan 2005-2007, zoals door de Raad van Bewind goedgekeurd. Het betreft de volgende vier prioriteiten: **economische en sociale cohesie, het Initiatief Innovatie 2010 (i2i), transeuropese netwerken en de verbetering en bescherming van het milieu.**

Het belang van deze vier prioriteiten is telkenmale bevestigd in de diverse besluiten van de Raad inzake stimulering van groei en werkgelegenheid binnen de Unie en bevordering van de Lissabonagenda. Deze thema's zullen de kern blijven vormen van de dialoog die op communautair niveau plaatsvindt in het kader van de EU-prioriteiten en de Financiële vooruitzichten voor de periode 2007-2013; zij dienen derhalve ook onder de kernprioriteiten van de Bank te blijven vallen.

Bij de bevordering van economische en sociale cohesie zal alle aandacht moeten worden geschonken aan de met de uitbreiding samenhangende uitdagingen, maar tevens dient steeds rekening te worden gehouden met de binnen iedere lidstaat immer aanwezige ongelijkheden. Dit is en blijft voor de Bank de operationele topprioriteit.

Het Initiatief Innovatie 2010, waarbij de EIB en het EIF op complementaire wijze het volledige gamma aan beschikbare financieringsinstrumenten inzetten (kredieten, garanties en kapitaalinvesteringen via participatiemaatschappijen), blijft voor de EIB-Groep het belangrijkste instrument waarmee kan worden bijgedragen aan de strategie van Lissabon en de in december 2003 door de Raad van Europa gelanceerde Europese "Actie voor groei".

Transeuropese netwerken vormen het belangrijkste onderdeel van de Europese Actie voor groei; de focus ligt op efficiënte vervoers-, energie- en informatienetwerken, die van essentieel belang zijn voor de economische integratie en ontwikkeling.

In de activiteiten gericht op de bescherming en verbetering van het milieu blijft het accent liggen op duurzame ontwikkeling, op investeringen die nodig zijn om de bestaande en toekomstige EU-milieuwetgeving na te leven en op de verplichtingen waaraan uit hoofde van de Kyoto-overeenkomst moet worden voldaan, met name op het punt van de reductie van de uitstoot van broeikasgassen.

Kleine en middelgrote ondernemingen (het MKB) spelen in de Europese economie een essentiële rol; ruim 20 miljoen MKB-ondernemingen nemen twee derde van de banen en de helft van de omzet in de niet tot de landbouw behorende sectoren voor hun rekening. Willen de in de Lissabonstrategie uitgezette doelen worden bereikt, dan dient aandacht te worden besteed aan de sleutelrol die het MKB hierbij speelt. Tegelijkertijd heeft deze sector slechts in beperkte mate toegang tot externe financieringsmiddelen, hetgeen een negatieve invloed heeft op werkgelegenheid en groei in de Unie.

Hoewel er geen aanwijzing bestaat dat de Europese markten er in het algemeen niet in slagen het MKB te voorzien van financieringsmiddelen, heeft de Commissie onlangs een persbericht uitgestuurd waarin wordt benadrukt dat publieke actie nodig is om als katalysator de markten op Europees, nationaal en regionaal niveau op drie specifieke gebieden te ontwikkelen:

- a) verbetering van de randvoorwaarden voor financiering van het MKB, waarbij het accent moet liggen op de ontwikkeling van de financiële markten in de nieuwe lidstaten, waar slechts weinig wordt geïnvesteerd in kapitaal en bancaire kredieten;
- b) financiering voor startende ondernemingen, vooral via garanties en microfinancieringen;
- c) investeringen in kapitaal.

Daar de EIB-Groep een uitgebreid netwerk van bancaire partners in de Unie heeft en over een volledig scala aan krediet-, garantie- en kapitaalproducten beschikt, en bovendien een brede ervaring heeft opgedaan bij de succesvolle tenuitvoerlegging van door de Commissie verleende mandaten, heeft hij unieke mogelijkheden om het MKB te ondersteunen. Om duidelijk te maken hoeveel belang de Bank hecht aan doorlopende ondersteuning van het MKB wordt voorgesteld de ondersteuning aan het MKB voortaan niet meer onder te brengen bij de "overige operationele doelstellingen" van de Bank, maar deze onder de prioritaire doelstellingen te laten vallen.

Willen wij de toegevoegde waarde van de activiteiten van de Bank optimaliseren overeenkomstig de besluiten die de Raad van Gouverneurs bij de meest recente kapitaalverhoging heeft genomen, dan is het van belang dan wij ons primair richten op de vijf hoofddoelstellingen. Ten gevolge hiervan zullen projecten die wel in aanmerking komen voor financiering maar niet tot deze prioriteiten behoren, in mindere mate aandacht en middelen ontvangen. Dit zal, mits goedgekeurd door de Raad van Gouverneurs, nader worden uitgewerkt in het eerstvolgende Activiteitenplan.

2 Hernieuwd partnerschap met de commerciële banksector

2.1 Achtergrond

Het partnerschap dat de EIB met de bancaire sector onderhoudt, heeft een zeer belangrijke rol gespeeld bij de ontwikkeling en exploitatie van haar activiteiten. Bij een groot aantal projecten in zowel de overheids- als de particuliere sector zou de EIB zonder haar bancaire partners geen toegevoegde waarde hebben kunnen leveren; zij had dan aan slechts een beperkt aantal grootschalige projecten en tegenpartijen ondersteuning kunnen bieden.

De aard en omvang van de partnerschappen zijn voor ieder land wezenlijk verschillend; dit houdt verband met de specifieke kenmerken van iedere bancaire markt en de wijze waarop de EIB op-maat-gemaakte structuren heeft ontwikkeld, afgestemd op de specifieke behoeften en verwachtingen van de verschillende bankpartners en uiteindelijk begunstigden in de diverse geografische gebieden.

De partnerschappen zijn gebaseerd op subsidiariteit en complementariteit, waarbij de EIB, wanneer zij de voordelen van samenwerking met banken enerzijds en het bieden van rechtstreekse alternatieve financieringsbronnen anderzijds tegen elkaar afweegt, de commerciële overwegingen van haar bankpartners in aanmerking neemt. De commerciële banken houden rekening met de operationele prioriteiten van de EIB en aanvaarden haar voorwaarden op het gebied van verslaglegging, transparantie en toegevoegde waarde; aldus kunnen de uiteindelijk begunstigden profiteren van de voordelen die door EIB-financiering worden gegeneerd.

Op de ontwikkelde bancaire markten vormt partnerschap geen doel op zich, maar is het een instrument om meer te kunnen betekenen voor projectopdrachtgevers en hen beter van dienst te kunnen zijn. In de nieuwe lidstaten en de toetredings- en partnerlanden kan de EIB een wezenlijke bijdrage leveren aan de ontwikkeling en versterking van de bancaire sector¹.

Door de hefboomwerking en de hoge mate van standaardisatie van kredietvoorwaarden hebben de partnerschappen met de bancaire sector bijgedragen aan de groei van de kredietactiviteit van de Bank, en dat terwijl het aantal eigen medewerkers bij haar kredietafdelingen min of meer gelijk is gebleven. Dit bedrijfsmodel komt echter door een aantal factoren, zowel binnen als buiten de Bank, min of meer op losse schroeven te staan:

Veranderende omstandigheden op de kapitaalmarkten: De steeds verder toenemende complexiteit van de kapitaalmarkten heeft geleid tot een verbreding van het risicospectrum; er wordt financiering verstrekt aan geldnemers met een lagere kredietrating, en de markt is door langere looptijden dieper geworden. Voor geldnemers is het nu mogelijk standaard-

¹ De toegevoegde waarde die de EIB hierbij in de meest nieuwe lidstaten en de toetredingslanden biedt, is bijzonder hoog, getuige drie speciale programma's van de Commissie via welke de EIB door middel van speciale globale kredieten EU-subsidies kanaliseert.

plaatsingen op de obligatiemarkt aan te passen aan de specifieke financieringsbehoeften, waardoor zij minder afhankelijk zijn van bancaire kredieten als financieringsbron. Door de ontwikkeling van de euromarkt is een groot aantal nationale markten, waar meer opportunistische financieringsmogelijkheden werden geboden, vervangen door degelijke instellingen als de EIB.

Voorts wordt het bancaire systeem in de meeste lidstaten, op het huidige punt in de economische cyclus, gekenmerkt door een hoge mate van liquiditeit en geringe mogelijkheden tot kredietverlening. Door deze omstandigheden, in combinatie met de historisch lage rente, zijn beleggers en banken steeds vaker uit op verhoging van hun rendement, met als gevolg dat er steeds minder verschil bestaat tussen de risicopremies in de financieringsvoorwaarden van tegenpartijen met topratings, zoals de EIB, en tegenpartijen met lagere ratings. In vergelijking met de commerciële banken, die op een zeer lage kostenbasis in hun financiering kunnen voorzien, is de EIB uitermate gevoelig voor dergelijke marktomstandigheden, waarin zij bij zowel haar in- als uitleenactiviteiten wordt geconfronteerd met krappe marges op de kapitaalmarkten. Alhoewel het niet mogelijk is in te schatten hoe lang de huidige marktomstandigheden zullen aanhouden en in hoeverre de veranderingen van blijvende aard zullen zijn, zal de Bank rekening moeten houden met de mogelijkheid dat deze moeilijke omstandigheden enige tijd zullen voortduren.

Doordat financiering door de EIB in de huidige omstandigheden op de kapitaalmarkten minder voordelen oplevert, biedt de Bank momenteel een geringere financiële toegevoegde waarde dan voorheen, vooral ten opzichte van enkele andere tegenpartijen met zeer hoge ratings.

Toegenomen nadruk op toegevoegde waarde binnen de EIB: Implementatie van het driepijlerkader voor toegevoegde waarde is van cruciaal belang wanneer wij willen bewerkstelligen dat financiering door de EIB, rekening houdende met de specifieke kenmerken van de te bereiken markten, aanzienlijke voordelen biedt en de uiteindelijk begunstigen daadwerkelijk bereikt. In dit verband dient de EIB hogere eisen te stellen op het punt van transparantie en verslaggeving; dit kan echter een stijging van de operationele lasten bij de partnerbanken met zich meebrengen, en dat in een tijd dat het voordeel dat door EIB-financiering wordt gegenereerd al minder groot is geworden. Alhoewel kleinere, gespecialiseerde bemiddelende instellingen (vooral instellingen zonder bankdiensten voor particulieren, die via cliëntendeposito's voordelige financieringen aanbieden) wellicht bereid zijn speciaal voor de EIB een volledig transparante *back-to-back*-financieringsmechanisme op te zetten, zullen andere banken misschien minder geneigd zijn hun huidige werkwijze te veranderen.

2.2 Voorstellen voor een nieuwe samenwerking met de bancaire sector

Ervan uitgaande dat de door de EIB geboden producten dusdanig aantrekkelijk moeten blijven dat zij voldoende financieel voordeel genereren voor zowel de bemiddelende instellingen als de uiteindelijk begunstigen, zet de Bank zich ervoor in alternatieve beleidslijnen en structuren te ontwikkelen waarmee zij haar toegevoegde waarde kan handhaven en versterken en de inhoud van het partnerschap in de toekomst kan verrijken. Dit proces dient zorgvuldig te worden begeleid, opdat de voordelen die het partnerschap in de loop der jaren voor alle partijen is gaan opleveren behouden blijven. Door de grote verscheidenheid aan bankrelaties en de zeer diverse eisen die de verschillende bancaire markten stellen, bestaat er geen eenduidige methode waarmee de toegevoegde waarde van de Bank in alle landen of cliëntgroepen kan worden versterkt. In de nieuwe beleidslijnen wordt uitgegaan van een meer individuele benadering bij de vaststelling van de specifieke behoeften en verwachtingen der verschillende bancaire partners en uiteindelijk begunstigen.

Via de dialoog die de EIB met haar bancaire partners voert, zal zij gebieden of marktsegmenten kunnen selecteren die voor beide partijen van belang zijn en haar assortiment producten verbreden, zodat zij haar toegevoegde waarde in stand kan houden en verbeteren. Terwijl dit proces nog gaande is, zou de Bank zich tevens moeten ontwikkelen van universele aanbieder van financiële middelen tot een **flexibele partner die op-maat-gemaakte producten aanbiedt**, toegesneden op de lokale marktomstandigheden en de behoeften van de tegenpartijen. In de loop der tijd moeten de nieuwe producten dan geleidelijk het meer traditionele aanbod van aantrekkelijke standaardkredieten vervangen.

Of de nieuwe producten waarbij bankpartners betrokken zijn voldoen, dient te worden bepaald aan de hand van de drie pijlers van het kader voor toegevoegde waarde, waardoor voor iedere transactie een hoge mate van relevantie, bekendheid en transparantie wordt gewaarborgd. De verschillende wijzen waarop de EIB-Groep de samenwerking met de banken kan verbreden, zijn op te delen in de volgende thema's:

Optimale benutting van kapitaal: Een van de gevolgen van de invoering van Bazel II in het bankwezen is dat nog meer aandacht zal worden besteed aan een optimale benutting van kapitaal. De Bank zal zich derhalve vooral dienen te richten op de ontwikkeling van producten waarmee de **solvabiliteitsverplichting** van haar bankpartners kan worden teruggebracht, bijvoorbeeld door toepassing van meer gestructureerde transacties. Voor een aantal bankpartners kan een partnerschap met de EIB zeer veel aantrekkelijker worden wanneer ook de uiteindelijk begunstigen kunnen profiteren van risicodeling. Via structuren voor **risicodeling** kan de kredietcapaciteit van de bemiddelende instellingen worden vergroot, waardoor de beschikbaarheid van en de toegang tot financiering voor de uiteindelijk begunstigen toenemen.

Een aantal mogelijkheden om het aantal door de EIB geboden producten met risicodeling te vergroten wordt momenteel in kaart gebracht, waaronder de mogelijkheid voor de **EIB-Groep in zijn totaliteit om op bredere schaal effectisering toe te passen**. Effectisering kan een adequate oplossing bieden wanneer zich problemen voordoen in verband met limieten, capaciteit en, in bepaalde gevallen, de prijsstelling. EIB en EIF zouden bijvoorbeeld gezamenlijk een vorm van MKB-effectisering kunnen opzetten, waarbij EIB-investeringen in bevoorrechte waardepapieren en EIF-garanties ten behoeve van (sub-)mezzaninetranche met elkaar worden gecombineerd.

Andere mogelijke producten waarmee de solvabiliteitseisen kunnen worden teruggebracht, zijn gestoeld op de ontwikkeling van **mechanismen voor risicodeling**. In eerste instantie zouden de bemiddelende instelling en haar besluitvormingsprocedures en interne systemen voor kredietbeoordeling zorgvuldig moeten worden doorgelicht in het licht van Bazel II. Voor een klein aantal middelgrote projecten die de EIB aan een korte afzonderlijke risicobeoordeling zou onderwerpen, zou de Bank in bepaalde gevallen met de partnerbanken in de risico's en de opbrengsten kunnen delen. Er dienen aanvullende structuren te worden uitgewerkt, waarbij rekening kan worden gehouden met de aard en omvang van de onderliggende projecten en met de specifieke behoeften van de bemiddelende instellingen op de verschillende markten. Voor wat de financiering van ondernemingen in het MKB betreft, kunnen de bankpartners de kredietverlening beoordelen en uitvoeren terwijl de Bank als medefinancier kan optreden en in de risico's en opbrengsten delen, op basis van de door de onderliggende MKB-kredietportefeuille behaalde resultaten. Dergelijke transacties moeten zorgvuldig worden gestructureerd, met name om fouten bij de goedkeuring van de kredieten zoveel mogelijk te voorkomen en een adequate risicopremie vast te kunnen stellen. De EIB-Groep zou een **MKB-kredietproduct met risicodeling** kunnen ontwikkelen, waarbij de EIB de financiering verstrekt en het EIF de risicoverzekering voor MKB-ondernemingen verzorgt.

Meer betrokkenheid bij de marktstrategie van de partnerbanken. De EIB kan haar commerciële en strategische rol binnen de bancaire partnerschappen versterken door nauwer betrokken te raken bij de door haar bankpartners ontplooid marketingactiviteiten ten behoeve van de ontwikkeling van producten voor specifieke marktsegmenten welke onder de EIB-prioriteiten vallen (bijvoorbeeld de innovatiefaciliteit, onderzoek en ontwikkeling, micro-ondernemingen). De Bank zou in zo'n geval niet alleen de financiële middelen kunnen aanbieden, maar ook een bijdrage leveren door haar reputatie in te brengen en duidelijk te maken dat zij het desbetreffende initiatief ondersteunt en goedkeurt. Deze afspraken zouden in feite betekenen dat de bemiddelende instelling tijdelijk de exclusieve bevoegdheid krijgt om een zeker marktsegment in een bepaald geografisch gebied te bedienen ten behoeve van uiterst zichtbare en specifieke initiatieven, bijvoorbeeld op het gebied van stedelijk vervoer en stadsvernieuwing.

Ondersteuning van investeringen met alternatieve financieringsstructuren. De Bank zou deze mogelijkheid van geval tot geval kunnen onderzoeken en bijvoorbeeld kunnen **optreden als koper/verzekeraar van obligaties**, met als doel het voordeel dat zij geniet bij het

opnemen van middelen door te geven en als katalysator voor andere bronnen van financiering te fungeren door de aantrekkingskracht die uitgaat van EIB-betrokkenheid ("EIB-waarmerk"). Dit initiatief lijkt vooral van nut te zijn in specifieke omstandigheden, bijvoorbeeld ter ondersteuning van ondernemingen die voor het eerst of slechts in uitzonderlijke gevallen gebruik maken van de kapitaalmarkt dan wel een geringe naamsbekendheid genieten.

Andere mogelijke gebieden: Hieronder valt **steun aan nieuwe kredietregelingen** (bijvoorbeeld microfinanciering, studiefinanciering, steun aan prioritaire sociale projecten in stedelijke gebieden). De EIB-Groep zou **microfinanciering** kunnen toepassen door faciliteiten van de Bank en het EIF te combineren: de Bank kan aantrekkelijke leningvoorwaarden bieden en tegenpartijrisico dragen bij instellingen voor microfinanciering, terwijl het EIF garantiefaciliteiten kan bieden waarmee kredietportefeuilles worden voorzien van gedeeltelijke kredietdekking.

3 Een hogere toegevoegde waarde door het nemen van meer risico en de inzet van andere instrumenten

3.1 Verhoging van de risicotolerantie

De Bank is bereid en in staat een grotere mate van risico te aanvaarden in gevallen waarin dit een bijdrage kan leveren aan het verhogen van de toegevoegde waarde van haar kredietactiviteit. De afgelopen jaren heeft de Bank de eerste stappen in deze richting gezet: zij heeft risico's aanvaard die zij voorheen niet bereid was te nemen teneinde meer steun te verlenen aan prioritaire projecten. Sinds kort gaat de Bank in dit opzicht verder en maakt zij op meer systematische wijze gebruik van bepaalde faciliteiten met een hoger risico, zoals de faciliteit voor gestructureerde financiering; daarnaast heeft zij de flexibiliteit van haar risicobeleid verhoogd, zodat hierbij een breder spectrum van gedegen risicoprofielen kan worden toegepast. Deze stappen gaan vergezeld van interne maatregelen die erop gericht zijn het financieel toezicht te versterken.

Sinds de vorige kapitaalverhoging in januari 2003 heeft de Bank in haar kredietbeleid onderstaande belangrijke wijzigingen doorgevoerd:

- De **risicoweging** is bij enkele risicobeperkende maatregelen verlaagd, waardoor meer ruimte is ontstaan in de tegenpartijlimieten voor uitstaande vorderingen.
- De **minimaal vereiste kredietkwaliteit** voor ondernemingen en banken is met minstens één ratingpunt verlaagd.
- Er zijn sublimieten ingevoerd voor **ongedekte leningen aan banken**, waardoor de bij deze groep uitstaande vorderingen beter kunnen worden beheerst.
- Er is een herziening doorgevoerd van de "**Minimale toelatingscriteria**" (MinAC), voorheen "gerechtvaardigde uitzonderingen" geheten, teneinde de flexibiliteit bij leningen aan ondernemingen te vergroten; thans staat de interne kredietbeoordeling van de EIB voorop, en wordt niet, zoals voorheen, uitsluitend naar de externe kredietrating van de geldnemer gekeken.
- De **limiet voor de MinAC-portefeuille** is verhoogd en de criteria zijn aangepast, zodat nu tegenpartijen met een lagere rating in aanmerking komen.
- Er is voor **transacties uit hoofde van de faciliteit voor gestructureerde financiering** extra ruimte geschapen door verlaging van de kapitaaltoewijzing en verfijning van de hierop betrekking hebbende kredietbeoordelingscategorieën.
- Er is begin 2003 **een aanvullende risicoprijsstelling** ingevoerd voor ongedekte leningen aan ondernemingen, welke in juli 2003 ook is gaan gelden voor projectfinanciering en leningen aan ondernemingen die tot de categorie "MinAC" behoren; hiermee wordt de spreiding van tegenpartijen bevorderd en worden risicoconcentraties tegengegaan.

Voorts zijn de standaardleningvoorwaarden onlangs aangepast om een grotere mate van risicoaanvaarding mogelijk te maken:

- bij **leningen aan ondernemingen**: door verlaging van de minimaal vereiste externe rating bij ongedekte leningen, verlenging van de looptijden en aanpassing van de li-

mieten van de kredietportefeuille met betrekking tot MinAC-kredieten en projectfinancieringen;

- bij **leningen aan plaatselijke overheden**: door de minimaal vereiste kredietratings in de nieuwe lidstaten tijdelijk te verlagen, waarna deze geleidelijk aan vóór eind 2007 weer op het standaardniveau zullen worden gebracht (besluit genomen in 2002), en meer recentelijk door de minimumeisen voor alle plaatselijke overheden binnen de EU definitief te verlagen;
- in **toetredende landen en kandidaatlanden** (d.w.z. Bulgarije, Roemenie, Turkije en Kroatië) door de aanvaarding van risico's in verband met de niet-overmaking en -convertibiliteit van deviezen uit te breiden tot de niet door overheden uit hoofde van de pretoetredingsfaciliteit verleende kredieten, waardoor binnen- en buitenlandse particuliere investeringen verder worden gestimuleerd;
- Uit hoofde van de **faciliteit voor gestructureerde financiering**: deze faciliteit is in 2001 opgezet om de Bank in staat te stellen aanvullende steun te bieden aan prioritaire projecten door aanvaarding van risico's die zij voordien niet kon nemen. Sinds 2003 is deze faciliteit vooral gericht op TEN's en i2i-projecten die de EU-“Actie voor groei” ondersteunen. De faciliteit is een instrument waarmee de Bank risico's kan nemen door minder hoog gewaardeerde, meer riskante, investeringen te steunen. Uit hoofde van de faciliteit voor gestructureerde financiering kan de Bank financiële producten aanbieden als bevoorrechte leningen, mezzanine- en achtergestelde leningen, projectderivaten en instrumenten met het karakter van een deelneming - producten waarvan het kredietprofiel lager is dan bij de gewoonlijk door de Bank aanvaarde norm. De faciliteit is zodanig opgezet dat zij een hoge toegevoegde waarde kan bieden; zij wordt gewoonlijk in kleine bedragen en met een grote hefboomwerking toegepast.

Ondanks het flexibele karakter van de huidige faciliteit voor gestructureerde financiering, waarmee verschillende soorten risicoprofiel- en structuren mogelijk zijn, is de voortgang bij de uitvoering van de projecten tot dusverre nogal traag geweest. Niettemin zijn op basis van de eerste ervaringen reeds productmodellen voor de faciliteit vastgesteld, welke op verschillende schaalgrootten kunnen worden toegepast, en is het thans mogelijk op grond hiervan activiteiten op te zetten. Het doel is nu om een zinvol en duurzaam programma voor de faciliteit voor gestructureerde financiering te vast te stellen, waardoor deze kan uitgroeien tot een meer regulier onderdeel van de kredietactiviteit van de Bank, dat primair gericht blijft op de belangrijkste prioritaire sectoren: TEN's en i2i-projecten.

De financiële middelen die nodig zijn om in dit kader op de langere termijn een programma te uit te voeren dienen te worden geleverd vanuit zowel interne als externe bronnen. De Raad van Gouverneurs is ermee akkoord gegaan dat uit interne middelen een reserve van in totaal 750 miljoen euro beschikbaar is voor de faciliteit gestructureerde financiering; 500 miljoen euro hiervan is reeds aan deze reserve onttrokken en kan thans worden gebruikt. De overige 250 miljoen euro kan in de komende jaren aan de reserve worden onttrokken, afhankelijk van de mate waarin de Bank erin slaagt het programma voor gestructureerde financiering succesvol te implementeren. De EIB werkt samen met de Commissie aan de ontwikkeling van een risicodelingsinstrument ten behoeve van projecten op het gebied van onderzoek en technische ontwikkeling, dat naast het programma voor gestructureerde financiering voldoende aanvullende middelen kan leveren om de voor het i2i-instrument aangewende eigen middelen van de Bank een hefboomwerking te geven.

Ook verdere aanpassingen in de werkwijze van de Bank zullen worden overwogen. Naast een algemene evaluatie van de huidige prijssystemen en additionele **aanpassingen van het risicoprofiel** behelst dit ook **aanpassingen van de systemen voor kredietbeoordeling en risicoprijsstelling**.

3.2 Nieuwe financiële instrumenten

Voorts wordt onderzocht in hoeverre nieuwe financiële instrumenten een bijdrage kunnen leveren aan vergroting van de toegevoegde waarde. Overwogen moet worden of **garantieverlening** als nieuwe activiteit de traditionele bancaire kredietverlening kan aanvullen. De risicoweging van de EIB uit hoofde van Bazel II, die van naar verwachting 0% zal bedragen, zou de potentiële toegevoegde waarde van deze activiteit aanzienlijk kunnen versterken. Bij financieringen in de particuliere sector zou de Bank kunnen overwegen **mezzanine leningen**

en leningen met een hoog rendement te bieden ten behoeve van i2i-projecten, waardoor zij de rol van pionier kan gaan spelen in sectoren waar commerciële banken terughoudendheid betrachten (bijvoorbeeld in geval van looptijden die even lang zijn als de levensduur van de activa). Onderzocht kan worden in hoeverre met behulp van de reserve van de Bank, in overeenstemming met de twee opeenvolgende **risicokapitaalmandaten**, aanvullende mandaten in de vorm van zelfgefinancierde initiatieven kunnen worden gefinancierd, bijvoorbeeld ten behoeve van Europese onderzoek- en ontwikkelingsprojecten.

3.3 Beleid van de EIB-Groep met betrekking tot MKB-ondernemingen: versterkte samenwerking tussen de EIB en het EIF

Zoals hierboven aangegeven, kan met de op het MKB betrekking hebbende doelstelling uitsluitend succes worden geboekt wanneer de synergieën met het EIF, dat sinds de hervorming in 2000 hoofdzakelijk is gericht op het MKB, worden versterkt. Om interne concurrentie, overlappende werkgebieden en mogelijk verwarrende signalen naar de markt te voorkomen, zal de EIB het volledige pakket aan producten dat door de Groep in zijn totaliteit aan het MKB wordt geboden onder de loep nemen en onderzoeken welke marktbenadering voor een geslaagde uitvoering hiervan noodzakelijk is. Momenteel worden de inleen- en garantie-instrumenten uit eigen middelen maar ook uit mandaten afzonderlijk op de markt gebracht en uitgevoerd, zonder een systematische, overkoepelende coördinatie op Groepsniveau. Met volledig behoud van het tripartiete karakter van het EIF en zijn organisatiestructuur zouden de bemiddelende financiële instellingen in het kader van *Global Relationship Management* (GRM) moeten worden voorzien van een **samenhangend overzicht van de door de EIB-Groep geboden producten**². Door middel van een systematische overlegprocedure tussen de EIB en het EIF met betrekking tot GRM zal een doelmatige coördinatie van de gezamenlijke cliënten plaatsvinden, waardoor de Groep het MKB betere producten kan aanbieden.

Door coördinatie van de marketingactiviteiten en het relatiebeheer wordt het beter mogelijk een product te ontwikkelen waarmee de toegang tot financieringsmiddelen voor het MKB optimaal wordt, rekening houdende met de verschillende omstandigheden die zich op nationaal en regionaal niveau voordoen, maar ook met de specifieke eigenschappen van de financiële tegenpartij; de toegevoegde waarde van de EIB-Groep ten behoeve van het MKB wordt hierdoor optimaal.

Via deze nieuwe operationele aanpak kan tevens de gezamenlijke productontwikkeling van de EIB en het EIF worden versterkt. De EIB beschikt over een uitgebreid relatienetwerk met bemiddelende financiële instellingen in de EU, terwijl het EIF specifieke technische expertise en operationele ervaring op het gebied van MKB-portefeuillegaranties in huis heeft. Ten slotte kan de gezamenlijke betrokkenheid van de EIB en het EIF bij MKB- en microfinanciering worden vergroot door gecombineerde inzet van krediet- en garantie-instrumenten, en, bij MKB-ondernemingen, effectiseringstransacties.

3.4 De EIB-Groep als adviseur

Behalve met zijn directe financiële activiteiten kan de Groep zich bezighouden met de ontwikkeling van adviesdiensten, om aldus zijn alom erkende deskundigheid in te zetten bij zijn ondersteuning van het EU-beleid.

Met name op het gebied van de **vervoersinfrastructuur** hebben lidstaten en plaatselijke overheden de Bank een aantal maal verzocht formeel dan wel informeel op te treden als adviseur wanneer nieuwe financieringsstructuren worden ontwikkeld (bijvoorbeeld in het kader van publiek-private samenwerkingsverbanden) of bij ondersteuning van de ontwikkeling van trans-europese netwerken (TEN's).

² Het in de Bank stevig verankerde beginsel van GRM is erop gericht een systematische aanpak van de steeds complexere relaties met de belangrijkste cliënten te waarborgen bij het behalen van de beleidsdoelstellingen van het Activiteitenplan, in aanvulling op geografische doelstellingen. Door toepassing van GRM wordt de cultuur van grensoverschrijdende samenwerking gestimuleerd en het delen van vaardigheden en nieuwe producten bevorderd; bovendien is de informatiestroom transparant.

Door het uitzenden van personeel, het aanwenden van technische ondersteuningsmiddelen die afkomstig zijn van de EIB of ten behoeve van derden worden beheerd (bijvoorbeeld het Italiaanse trustfonds voor de Balkan), door het verstrekken van informatie over de beschikbaarheid van Europese financieringsbronnen alsmede door de rol die haar diensten spelen bij de advisering van projectopdrachtgevers en geldnemers in de verschillende stadia van een project, met name bij beoordeling, aanbesteding en toezicht, heeft de Bank een belangrijke bijdrage kunnen leveren aan de begeleiding van projecten tot het moment dat de financiering is geregeld.

Voorts steunt de Bank de **milieuprioriteiten** van de Unie in het kader van het Protocol van Kyoto door de lancering van een faciliteit voor technische ondersteuning in verband met klimaatveranderingen (CCTAF), op basis van bijdragen van de EIB en van derden. Via deze faciliteit wordt voorfinanciering aan projectopdrachtgevers verstrekt, waardoor het koolstofverminderend potentieel van hun activiteiten kan worden vergroot en de voordelen van koolstofkredieten welke in het kader van het emissiehandelprogramma van de EU kunnen worden erkend en toegepast, optimaal kunnen worden benut.

Ook het in samenwerking met de **Europese Commissie** verlenen van adviesdiensten is in de loop der tijd sterk toegenomen. Het betrof hier bijvoorbeeld technische en economische beoordelingen (zoals voor projecten die worden gefinancierd door de structuur- en cohesiefondsen dan wel door Euratom), maar ook adviesdiensten ten behoeve van het prioritaire TEN-project Galileo of de omschrijving van nieuwe communautaire financiële instrumenten (zie bijvoorbeeld de faciliteiten voor gestructureerde financiering en projecten op het gebied van onderzoek en technische ontwikkeling).

Sinds 2003 heeft ook het **EIF** adviesdiensten ontwikkeld, waarbij het Fonds gebruik maakt van zijn expertise inzake risicokapitaal en portefeuillegaranties teneinde regionale en financiële organisaties te helpen gunstiger voorwaarden en een betere toegang tot financiering voor het MKB tot stand te brengen. Tot nu toe zijn er opdrachten uitgevoerd voor nationale en regionale overheidsinstellingen en -particuliere organisaties, evenals voor de Commissie.

Voorgesteld wordt dat de EIB-Groep zijn **adviesdiensten uitbreidt** voor zover zijn technische expertise ondersteuning kan bieden aan het EU-beleid.

4. Meer samenwerking

4.1 Samenwerking met de Commissie

Volledig in overeenstemming met de taak van de Bank om als beleidsgestuurde publieke bank de beleidsdoelstellingen van de Europese Unie te ondersteunen, evenals met de richtsnoeren van de Raad van Gouverneurs en van de Raad van Europa, heeft, de Bank de samenwerking met de Europese Commissie geïntensiveerd teneinde te bewerkstelligen dat de impact van de financiële activiteiten van de Unie in haar totaliteit maximaal is.

De Bank kent een lange traditie van samenwerking en gezamenlijke productontwikkeling met de Commissie. Tot de belangrijkste initiatieven behoren op dit moment de faciliteit ten behoeve van het MKB en de faciliteiten voor gemeentelijke financiering en infrastructuur. Via dit gezamenlijke initiatief van de EIB, de Commissie en de bancaire sector kunnen EU-subsidies via speciale globale kredieten van de EIB naar de meeste nieuwe lidstaten en toetredingslanden worden gelooft.

In het kader van de Europese "Actie voor groei" kunnen nieuwe initiatieven betrekking hebben op activiteiten in de beginfasen van projecten (bijvoorbeeld prioritaire projecten voor TEN's of *Quick Start Package*-initiatieven ten behoeve van onderzoek), maar ook op **de ontwikkeling van specifieke financiële instrumenten** waarbij begrotingsmiddelen worden ingezet in de context van de nieuwe Financiële vooruitzichten (ten behoeve van bepaalde financiële behoeften op het gebied van TEN's en onderzoek). De Commissie overweegt thans nieuwe instrumenten te introduceren waarover de Bank mogelijk het beheer zal voeren; door gebruik te maken van de technische- en marktvaring van de Bank kunnen de financiële activiteiten van de EU hefboomwerking verkrijgen.

Uitbreiding van de faciliteit gestructureerde financiering: Mandaten van de Europese Commissie zullen waarschijnlijk een belangrijke bron van aanvullende financiering vormen voor het programma voor gestructureerde financiering van de Bank. Momenteel vindt overleg plaats over de invoering van een faciliteit gestructureerde financiering die speciaal is bestemd voor projecten op het gebied van i2i en onderzoek en technische ontwikkeling, en wel voor een bedrag van 1 miljard euro vanaf het moment van ingang van de nieuwe Financiële vooruitzichten 2007-2013.

Voorts worden in overleg met de Commissie voorstellen opgesteld ter uitbreiding van het bestaande partnerschap, waardoor de Bank nauwer kan worden betrokken bij de voorbereiding en uitvoering van het toekomstige cohesiebeleid, te weten:

Het TEN-T garantie-instrument: De Commissie heeft onlangs een voorstel gedaan voor de vorming van een TEN-T garantie-instrument, waarmee de belangrijkste vervoersprojecten in de fase direct volgende op de aanleg zouden worden ondersteund. Volgens het voorstel van de Commissie zou de EIB het beheer van dit instrument gaan uitvoeren.

JASPERS: (*Joint Assistance in Supporting Projects for European Regions*). De Commissie en de Bank overwegen een substantiële uitbreiding van het huidige samenwerkingskader met de structuurfondsen, waarbij voor de nieuwe lidstaten en de toetredingslanden specifieke prioriteiten worden gesteld voor de periode 2007-2013. Het doel is de landen te ondersteunen bij de uitvoering van de structuur- en cohesiefondsen, en wel via technische ondersteuning door de Bank in de vier fasen van een project: programmering, voorbereiding, uitvoering en toezicht op het project; hiermee wordt de kwaliteit van de projectuitvoering gewaarborgd en via medefinanciering aan de beschikbare middelen een hefboomwerking verleend. Voorts zal JASPERS naar verwachting een initiatief omvatten voor "toegang tot financiering": dit behelst een faciliteit voor microfinanciering in samenwerking met het EIF en specifieke steun voor *financial engineering* in de steungebieden (met name ten behoeve van beleggingsfondsen en garantieregelingen).

4.2 Synergieën met andere IFI's

Conform de doelstelling om de toegevoegde waarde van haar verrichtingen te optimaliseren heeft de Bank de afgelopen jaren sterke institutionele en operationele samenwerkingsverbanden ontwikkeld met de andere internationale financiële instellingen waarin de EU en/of de lidstaten meerderheidsbelangen hebben, zoals de Europese Bank voor wederopbouw en ontwikkeling (EBRD), de Noordse Investeringsbank en de Ontwikkelingsbank van de Raad van Europa.

Deze samenwerking wordt op institutioneel niveau geformaliseerd, bijvoorbeeld door het belang dat de Bank in de EBRD houdt en door de ondertekening van gezamenlijke verklaringen. Al vele jaren is het regelmatig overleg van het hoger kader met succes vertaald in concrete samenwerking op operationeel niveau in de voormalige toetredingslanden van Midden- en Oost-Europa en thans vooral op de Westelijke Balkan en in Rusland. De samenwerking heeft meestal betrekking op gezamenlijke beoordelingen en de medefinanciering van projecten, waarbij gebruik wordt gemaakt van de deskundigheid, financiële middelen en beleidsdoelstellingen van alle betrokken instellingen.

5. De voor verhoging van de toegevoegde waarde benodigde financiële capaciteit

De volledige invoering van het op toegevoegde waarde gerichte beleid voor de activiteiten in de EU en de toetredingslanden zoals hierboven omschreven, zal in de toekomst leiden tot kleinere, meer complexe transacties met hogere risico's.

Zoals kan worden geconcludeerd uit het Verslag inzake risicobeheer, dat afzonderlijk wordt uitgebracht, is de Bank in het licht van de solvabiliteitseisen van Bazel II in hoge mate gekapitaliseerd. **Door haar sterke financiële positie zal de Bank een geleidelijke verschuiving in haar risicopatruon kunnen realiseren zonder haar AAA-rating in gevaar te brengen.** De financiële situatie wordt ondersteund door de kapitaalbasis van de Bank (verder

versterkt door de steun van haar aandeelhouders via het opvraagbare deel van het kapitaal) en het nettoresultaat, dat **zou kunnen worden aangewend voor de aanvullende voorziening of voor de vorming van aanvullende bijzondere reserves**, bijvoorbeeld ten behoeve van risicokapitaal of gestructureerde financiering of voor **andere specifieke initiatieven** welke in overeenstemming zijn met de taak en de belangrijkste prioriteiten van de Bank. Voorts heeft de Bank profijt van haar gedegen risicobeoordelingsstructuur en interne organisatie, evenals van de kwaliteit van haar kredietportefeuille. De afgelopen jaren is de kwaliteit van de uitstaande kredieten van de Bank verder verhoogd; de portefeuille bestaat voor 96% uit de beste kredietrisico's (interne kredietbeoordelingscategorieën A tot C), bij een huidig streefniveau van minimaal 90%. Er is dus een ruime marge om transacties met een hoger risicoprofiel op te vangen.

II Partnerlanden

1. De rol van de EIB als ontwikkelingsbank: risico's en uitdagingen

Onlangs is onderzoek verricht naar de rol van de Bank in de bredere context van de efficiëntie en doelmatigheid van het ontwikkelingsbeleid van de EU in haar totaliteit en in het licht van de huidige discussie omtrent de haalbaarheid van de Millennium-ontwikkelingsdoelstellingen. Het is duidelijk dat de "nieuwe grenzen" voor de EIB buiten de EU liggen: daar moet de EIB nu haar waarde als ontwikkelingsinstelling bewijzen.

De EIB heeft ervaring met kredietverlening in de partnerlanden; in het Middellandse-Zeegebied en de ACS-landen is zij reeds veertig jaar actief. De kredietactiviteit is hier bescheiden in vergelijking met de EIB-activiteit binnen de EU, maar niettemin aanzienlijk in relatie tot de economische omvang van de begunstigen en de activiteiten van de meeste andere IFI's. Gesteld mag worden dat de Bank in vele delen van de wereld bekendheid geniet als betrouwbare, pragmatische en efficiënte kredietinstelling.

Tegelijkertijd hebben de nieuwe en versterkte mandaten die onlangs aan de Bank werden toevertrouwd, met name de FEMIP en de Investeringsfaciliteit van Cotonou, de bekendheid van de Bank als ontwikkeling financierende instelling vergroot; de verwachtingen omtrent haar bijdrage aan het behalen van de ontwikkelingsdoelstellingen zijn hierdoor toegenomen. Zo wordt de mate waarin de Bank tot het laatste in staat is steeds nauwlettender door haar aandeelhouders en andere belanghebbenden gevolgd¹. Er is sprake van een algemene trend, welke het gevolg is van kritiek in het verleden aangaande de doelmatigheid van hulp en meer stringente begrotingsbeperkingen, terwijl daarnaast in de Millennium-ontwikkelingsdoelstellingen het streven naar een grotere omvang en efficiëntie van de middelen tot uitdrukking is gebracht.

De vraag kan worden gesteld of de Bank goed gepositioneerd is om deze uitdagingen het hoofd te kunnen bieden? Duidelijk moge zijn dat ontwikkelingsfinanciering van ander gehalte is dan de hoofdactiviteit die de EIB binnen de EU is toebedeeld. In de meeste landen buiten de EU met een laag of middelhoog inkomen waar de Bank actief is, zijn veel van de "systemen" en "institutionele regelingen" welke in de ontwikkelde wereld goed functioneren, onderontwikkeld of geheel afwezig. Ten gevolge hiervan hangt de toegevoegde waarde van door de EIB en andere vergelijkbare ontwikkelingsinstellingen gesteunde projecten niet alleen samen met de kosten van de financiering, maar vaak ook met de toegang tot een geschikte combinatie van financiële instrumenten. Bij vele projecten in de overheidssector, vooral in de landen met een laag inkomen, spelen externe factoren een rol die subsidie rechtvaardigen, waardoor een subsidie-element noodzakelijk is. Meestal zijn institutionele ondersteuning (bijvoorbeeld door formele technische ondersteuning of informele interactie met het projectteam), evenals beleidshervorming (bijvoorbeeld wijzigingen in de voorschriften, tariefsverhogingen, enz.) minstens zo belangrijk. Gedegen ontwikkelingsfinanciering is niet mogelijk zonder enige vorm van subsidie, ondanks het feit dat kredieten een krachtige multiplicator van budgettaire middelen vormen.

Alhoewel de EIB zich bewust is van haar verplichtingen, daar zij een van de financiële pijlers is van het EU-beleid voor ontwikkelingsfinanciering en een aanzienlijke hoeveelheid kennis heeft opgedaan op het gebied van ontwikkelingsfinanciering, is haar werkwijze gevormd onder invloed van haar kapitaalstructuur en de gegroeide cultuur binnen haar kernactiviteit binnen de EU en de toetredingslanden. Zo is het onvermijdelijk dat de resultaten primair worden beoordeeld en gepresenteerd op grond van hun kwantitatieve aspecten en niet van de vraag of de ontwikkelingsdoelstellingen van de projecten werden gerealiseerd. Voorts wordt de mogelijkheid van de Bank om risico's te dragen beperkt door haar statutaire voorschriften en kapitaalstructuur: alhoewel de Bank reeds enigermate betrokken is bij diverse aspecten van ontwikkelingsfinanciering zoals hier omschreven, is haar rol in dezen beperkt en kan zij niet als ontwikkelingsbank *pur sang* opereren.

¹ De Ontwikkelingscommissie van het Europees Parlement stelt momenteel een verslag samen over de resultaten van de ontwikkelingsactiviteiten van de EIB.

Ten gevolge hiervan is de Bank aan kritiek onderhevig: zij zou te weinig risico's nemen, zich vrijwel uitsluitend op projecten richten en onvoldoende aandacht schenken aan institutionele en andere beleidsmatige aspecten. Soms wordt de opvatting vernomen dat de Bank onvoldoende voeling heeft met de doelstellingen van het EU-ontwikkelingsbeleid.

Meer algemeen gesproken is er het risico dat de Bank een kans mist, namelijk die om op coherente wijze een belangrijk deel van de EU-hulp te integreren. Nu de Raad, de Commissie en de bilaterale instellingen duidelijk een voortrekkersrol vervullen bij algemene beleidskwesties en subsidieverlening, bestaan er ruime mogelijkheden om in de vorm van leningen ontwikkelingssteun te bieden aan de particuliere sector of aan commercieel geleide publieke entiteiten; dit geldt met name voor landen met een middelhoog inkomen, maar toch ook voor landen met een laag inkomen. Als grootste Europese kredietverlener in Noord-Afrika, het Midden-Oosten en de Afrikaanse landen ten zuiden van de Sahara speelt de EIB, samen met de AIDCO van de Commissie, bureaus van de lidstaten en andere IFI's, een belangrijke rol bij de versterking, uitbreiding en integratie van de financiële instrumenten die het EU-ontwikkelingsbeleid ondersteunen.

2. De toekomst

Wanneer verwacht wordt dat de EIB een grotere bijdrage gaat leveren aan de ontwikkelingsdoelstellingen en -beleidslijnen van de Unie, dan blijft dit niet zonder gevolgen voor de Bank. De nieuwe benadering vereist mogelijk aanpassingen van de aard en inhoud van haar mandaten, de werkwijzen van de Bank en de structuur en organisatie van de betrokken diensten.

2.1 Aard en inhoud van de mandaten

Tot dusverre werd de EIB niet alleen belemmerd door de bij haar gangbare activiteit gegroeide cultuur, maar ook door het uitgangspunt "mandaat". De Bank heeft nooit gelegenheid gekregen om op basis van een breed gedefinieerde missie (bijvoorbeeld het verlenen van kredieten en andere vormen van steun ter bevordering van een duurzame economische ontwikkeling) haar eigen benadering en strategie te ontwikkelen; in plaats daarvan kreeg zij in de loop der tijd de verantwoordelijkheid toebedeeld voor het uitvoeren van een steeds groter aantal uiteenlopende mandaten met diverse kenmerken, welke afhankelijk waren van specifieke omstandigheden en politieke afspraken en niet gestoeld waren op de meest rationele uitgangspunten.

Door de ontwikkeling van een meer consistente benadering wordt de doelmatigheid van de Bank als ontwikkelingsinstelling vergroot. In de tussentijd dienen er voor ieder mandaat specifieke aanpassingen te worden overwogen, opdat de EU-doelstellingen inzake ontwikkelingsbeleid en externe betrekkingen kunnen worden verwezenlijkt.

- *Westelijke Balkan*

De activiteiten van de EIB zullen zich steeds verder uitbreiden; zij blijven gericht op de basisinfrastructuur (energie en vervoer), waar de behoefte aan investeringen nog altijd groot is². Nu de EU voor deze landen meer in het vizier komt, zullen de activiteiten van de EIB³, in samenwerking met de Commissie, andere EU-donoren en IFI's, waarschijnlijk breder van karakter worden.

- *Buurlanden*

Tot deze categorie behoren alle landen die onder het nieuwe beleid inzake nabuurschap van de Commissie vallen. Het kredietmandaat van de EIB voor de **partnerlanden in het Middellandse-Zeegebied** is sterk gewijzigd door de besluiten van de Raad in 2002 (oprichting van de Faciliteit voor Euro-Mediterrane Investerings en Partnerschap, FEMIP) en 2003 (verster-

² Het onlangs opgezette trustfonds, opgericht met steun van de Italiaanse overheid, zal een nuttige bijdrage kunnen leveren bij het ondersteunen van technische hulp en studies.

³ Plaatselijke overheden, milieubescherming, gezondheid en menselijk kapitaal, en de particuliere sector.

king van de FEMIP). Als grootste Europese kredietverstrekker in de regio speelt de EIB, samen met de AIDCO van de Commissie, vertegenwoordigingen van de lidstaten en andere IFI's, inmiddels een belangrijke rol bij de versterking, uitbreiding en betere integratie van de financiële instrumenten die het EU-ontwikkelingsbeleid ondersteunen. Steun aan de ontwikkeling van de particuliere sector (waaronder de voor de particuliere sector zo onmisbare infrastructuur) is binnen de FEMIP prioriteit geworden. Naast het eerder beschikbaar gestelde risicokapitaal zijn nieuwe instrumenten⁴ ingevoerd waarmee de Bank beter in staat zal zijn haar doelstellingen te verwezenlijken. In de toekomst zal de FEMIP zich primair blijven richten op de ontwikkeling van de particuliere sector; speciale aandacht wordt geschonken aan regionale projecten. Bij de toekenning van het mandaat is uitdrukkelijk het uitgangspunt gehanteerd dat de landen bereid moeten zijn om hun zakelijk klimaat te verbeteren en hun productiviteit te verhogen. Er zijn forums opgericht om beleidsdiscussies mogelijk te maken en de verantwoordelijkheden opnieuw in te vullen⁵.

De invoering van het nieuwe mandaat voor **Rusland en Wit-Rusland, Moldavië en Oekraïne** verloopt volgens plan; het is thans echter nog te vroeg om op de toekomst vooruit te lopen en te voorspellen welke bedragen hiermee gemoeid zullen zijn en welke sectoren en geografische gebieden het zal betreffen. Een en ander zal afhankelijk zijn van de politieke ontwikkelingen en van de ervaring die de komende jaren bij de uitvoering van het mandaat zal worden opgedaan. Tegelijkertijd zal de hier gehanteerde aanpak, binnen een overkoepelend beleid inzake nabuurschap, waarschijnlijk leiden tot vergelijkbare ontwikkelingen als bij de FEMIP, met dit verschil dat in deze regio de EBRD een rol speelt. De landen van de Kaukasus zijn door de Raad eveneens in het nabuurschapbeleid opgenomen.

- Overige landen

Over de nieuwe bepalingen van de **Investeringsfaciliteit van Cotonou** is in het kader van de onderhandelingen tussen de EU en de ACS-landen reeds overeenstemming bereikt. Niettemin wordt het bedrag van de tweede dotatie pas formeel vastgesteld wanneer de toekomstige Financiële vooruitzichten zijn vastgelegd. Er zijn twee belangrijke veranderingen opgenomen met betrekking tot de rentesubsidies. Deze komen thans ook voor steun na rampen beschikbaar; voorts wordt de bovengrens van 3% voor overheidsprojecten afgeschaft ingeval op grond van IMF-voorwaarden een hoger subsidie-element is vereist. Voor technische ondersteuning komt financiering door middel van subsidies beschikbaar, zelfs bij projecten die niet voor rentesubsidies in aanmerking komen.

Voor de **Republiek Zuid-Afrika** is een apart mandaat verleend. Dit land is de "dynamo" van zuidelijk Afrika; door het belang van het Zuid-Afrikaanse democratische en institutionele model hebben de activiteiten van de EIB hier een voorbeeldfunctie. Het is wellicht wenselijk een speciale faciliteit voor risicokapitaal op te zetten, zodat een breder scala aan producten kan worden aangeboden, bijvoorbeeld kapitaalinvesteringen, mezzaninefinanciering en garanties, en kleinere en meer risicovolle projecten kunnen worden gesteund. Een dergelijke faciliteit kan eventueel worden opgezet als revolverend fonds, vergelijkbaar met de Investeringsfaciliteit van Cotonou.

Het huidige mandaat voor de landen van **Azië en Latijns-Amerika (ALA)** staat in het teken van de doelstelling "wederzijds belang". Gezien het beperkte aantal activiteiten dat ten gevolge van deze stringente eis voor financiering in aanmerking komt, steunt de Bank vooral projecten die door grote Europese ondernemingen worden opgezet. In de ALA-landen met een laag inkomen zou de Bank meer vanuit ontwikkelingsperspectief kunnen opereren. De toelatingscriteria voor projecten zouden kunnen worden verruimd, zodat ook milieuprojecten, met name in het kader van de reductie van de uitstoot van broeikasgassen, of projecten ter bevordering van regionale integratie dan wel andere EU-prioriteiten, voor ondersteuning in aanmerking kunnen komen.

⁴ Een speciale dotatie ter ondersteuning van de technische hulp bij projecten, het FEMIP-trustfonds voor technische hulp in het voortraject van projecten en aandelenparticipaties en een speciale FEMIP-portefeuille voor transacties met een hoger risicoprofiel.

⁵ Halfjaarlijkse bijeenkomsten van deskundigen en jaarlijkse ministeriële bijeenkomsten, van zowel de EU-landen als de partnerlanden.

Snijvlak met andere vormen van financiering

Bij de opstelling van de externe mandaten van de EIB komt het subsidie-element voor rekening van de begrotingsmiddelen van de EU of de lidstaten, via een kosteloze garantie of enige andere vorm van concessionaliteit of technische ondersteuning; hiermee komt, vooral in de armere landen, op doelmatige wijze de juiste combinatie van instrumenten voor ontwikkelingsfinanciering tot stand. Hoe vaker de EIB verzocht wordt in deze landen de rol van ontwikkelingsbank op zich te nemen, des te meer behoefte er zal bestaan aan toegang tot dergelijke vormen van subsidie uit het Europees Ontwikkelingsfonds, de AIDCO of uit andere bronnen.

- Bereidheid tot het nemen van risico's en toepassing van garanties van lidstaten of van de EU

De statuten van de Bank en haar financiële structuur zijn afgestemd op de eisen die van toepassing zijn op haar activiteiten binnen de EU; zolang de huidige criteria voor kapitaaltoewijzing en risicobeheer ongewijzigd blijven, kan de Bank haar kredietactiviteit in de partnerlanden niet in de huidige omvang uitvoeren wanneer zij niet over garanties kan beschikken. Tot op zekere hoogte kunnen reserves worden gevormd welke de Bank in staat stellen risico's te nemen die groter zijn dan thans toelaatbaar is. Zo zou de faciliteit voor gestructureerde financiering binnen de EU, evenals het speciale kredietbedrag voor FEMIP-landen, kunnen worden uitgebreid, zulks binnen de limieten van de reserves die de aandeelhouders van de Bank bereid zijn voor dit doel aan te wenden. De vorming van een eventuele voorziening uit de eigen middelen van de Bank om de externe kredietverlening op het huidige niveau te kunnen handhaven, is in strijd met andere beleidsdoelstellingen van de Bank. Gewoonlijk werkt een ontwikkelingsbank op basis van de volgende structuur: er wordt uitgegaan van een hefboomwerkingcoëfficiënt van 1:1 (tegenover 2,5:1 bij de EIB), een gestort kapitaal van tussen de 25% en 50% (tegenover 5% bij de EIB) en periodieke aanvulling van het kapitaal (tegenover de bij de EIB bestaande autonomie).

Alhoewel de Bank heeft aangetoond in staat te zijn bijna een kwart van haar mandaatactiviteiten op basis van het risicodelingsprincipe uit te voeren, is het duidelijk dat dit principe, enkele uitzonderingen zoals verrichtingen uit hoofde van de FEMIP daargelaten, slechts kan worden gehanteerd wanneer de projectopdrachtgevers Europese ondernemingen zijn. Het gevolg hiervan is dat de plaatselijke particuliere sector, die geen toegang heeft tot garanties welke aan de eisen van de EIB voldoen, op grond van het huidige kredietbeleid van de Bank niet via risicodeling kan worden gesteund. Anders uitgedrukt: zonder een aanzienlijke versoepeling van het kredietbeleid zal elk besluit om de dekking door het EU-garantiefonds verder terug te brengen⁶ het totale volume van de verrichtingen mogelijk beperken en, nog belangrijker, een negatieve uitwerking hebben op de ondersteuning die de Bank aan de plaatselijke particuliere ondernemingen kan bieden.

De Investeringsfaciliteit van Cotonou blijft primair gericht op ondersteuning van de particuliere sector. Niettemin wordt steeds duidelijker dat de oorspronkelijke verwachtingen aangaande de ontwikkeling van de particuliere sector, gezien het investeringsklimaat in het merendeel van de ACS-landen, te optimistisch zijn geweest. De Investeringsfaciliteit dient "gericht te zijn op financiële duurzaamheid" en "op marktconforme voorwaarden" te opereren. Tot nu toe werd dit zeer terugbehoudend geïnterpreteerd: het voor de Investeringsfaciliteit vastgelegde kredietrisicobeleid wordt gekenmerkt door een grote risicoaversie. Bijgevolg zijn omvang en ontwikkeling van de activiteiten in het kader van de faciliteit beneden verwachting gebleven. Zoals destijds bij de vaststelling van de beleidslijnen voor kredietrisico's werd afgesproken, bereidt de Bank thans een onderzoek voor naar de beleidslijnen van de Investeringsfaciliteit; de resultaten zullen deze zomer aan het Comité van de faciliteit en de Raad van Bewind van de Bank worden voorgelegd. Indien binnen het kader van de faciliteit meer risico's kunnen worden genomen (vergelijkbaar met de activiteiten van de Bank binnen de EU), zou de eis dat de faciliteit zichzelf moet 'bedruipen' flexibeler kunnen worden gehanteerd; tot op heden hield deze 'financiële duurzaamheid' in dat de reële waarde van de mid-

⁶ Of door het percentage verrichtingen dat uit hoofde van het risicodelingsmechanisme wordt gestructureerd te verhogen, hetgeen op hetzelfde neerkomt.

delen op peil moest worden gehouden, waardoor de ontwikkelingsdoelstelling van de faciliteit van ondergeschikt belang werd.

- Kredieten gecombineerd met subsidies; concessionaliteit en technische ondersteuning

De afgelopen jaren is duidelijk gebleken dat het van groot belang is kredieten en subsidies te combineren. Voorbeelden hiervan zijn de Waterfaciliteit van de EU en de in onderlinge samenhang opgezette kredieten van de Internationale Financieringsmaatschappij (IFC) en subsidies van de Internationale Ontwikkelingsassociatie (IDA). Alhoewel duidelijk is dat zowel de subsidies zelf als de manier waarop deze worden uitgevoerd van geval tot geval moeten worden beoordeeld, blijft er voor bepaalde projecten behoefte bestaan aan soepeler voorwaarden, vooral, maar niet uitsluitend, in de landen met een laag inkomen. Voor subsidieverlening komen in aanmerking: overheidsprojecten en publiek-private samenwerkingsverbanden, meestal op het gebied van essentiële infrastructuren, waarbij particuliere financiers in verband met externe factoren niet in staat zijn zonder enige vorm van financiële steun alle kosten te dragen. Versoepeling van de voorwaarden kan ook noodzakelijk zijn om overheids-schulden op een aanvaardbaar peil te houden.

Subsidies kunnen een krachtige hefboomwerking hebben wanneer zij worden toegepast ter ondersteuning van projectvoorbereiding (onderzoek), ter verbetering van projectontwerp, -opzet en -uitvoering (door middel van technische ondersteuning op projectniveau) en ter versterking van het (meestal essentiële) institutioneel kader (door verbreding van de capaciteit in het voortraject en door technische ondersteuning). Er is met dergelijke instrumenten in het kader van de FEMIP al veel ervaring opgedaan; ook binnen andere kredietmandaten zouden dergelijke procedures moeten worden toegepast.

Met betrekking tot het tweede Financieel Protocol van de overeenkomst van Cotonou heeft de Commissie voorgesteld een additioneel bedrag van 1,1 miljard euro aan te wenden voor een kapitaalinjectie ten behoeve van de faciliteit en een bedrag van 400 miljoen euro vrij te maken voor subsidies. De EIB is van mening dat een concessionaliteit van deze omvang minimaal vereist is voor de financiering van overheidsprojecten in arme landen die geconfronteerd worden met kredietbeperkingen – opgelegd op grond van het HIPC-initiatief, door het IMF dan wel door donoren.

2.2 Werkwijze in de partnerlanden

Indien de EIB buiten de EU nog meer als ontwikkelingsbank wil opereren, dient haar beleid dienovereenkomstig te worden aangepast. Het ligt voor de hand om gebruik te maken van het relatieve voordeel dat de Bank reeds geniet als financiële investeringsinstelling: de Bank zou meer aandacht kunnen besteden aan de mate waarin haar financiële steun aan projecten als ontwikkelingsactiviteit kan worden beschouwd⁷. Dit zou betekenen dat er meer aandacht moet worden geschonken aan verrichtingen in het voortraject van projecten (landen-/sectorstrategieën), in de loop van het project zelf (projectselectie, voorbereiding, technische ondersteuning) en na afloop van het project (toezicht, beoordeling van de gevolgen). Het uiteindelijke doel zou zijn de kwaliteit van de projecten verder te verhogen en de kans op een succesvolle afronding te vergroten.

Deze benadering houdt in dat de huidige aanpak geleidelijk wordt aangepast; er is geen sprake van een radicale wijziging van het huidige beleid, en er zal niet worden gewerkt met instrumenten als een beleidsdialoog en aangepaste kredietverlening, zoals bijvoorbeeld bij *Bretton Woods*-instellingen. Een en ander zou echter betekenen dat de Bank bij projectacquisitie voor een meer strategische aanpak kiest: een verschuiving van de huidige benadering, die uitgaat van de vraag, naar een aanpak op basis van een landen- en sectorbeleid⁸. Dit zou gepaard gaan met een nauwere samenwerking en meer gegevensuitwisseling met de Commissie en andere IFI's met de relevante expertise, met name de Wereldbank en andere

⁷ In de context van de Investeringsfaciliteit van Cotonou is onlangs een eerste kader voor de beoordeling van de ontwikkelingsimpact van start gegaan, na overleg met de Commissie en het desbetreffende Comité lidstaten.

⁸ Deze aanpak is uit hoofde van de versterkte FEMIP onlangs in een aantal partnerlanden in het Middellandse-Zeegebied gestart, in het kader van de gemeenschappelijke verklaring van de EIB met de Commissie en de Wereldbank.

multilaterale ontwikkelingsbanken. Alhoewel uiteraard rekening wordt gehouden met de verplichtingen die de partnerlanden met betrekking tot sectorhervormingen jegens andere IFI's zijn aangegaan, zou de Bank niettemin flexibel blijven bij de vaststelling van haar eigen voorwaarden.

2.3 Veranderingen in de structuur en de organisatie

Aangezien de kredietactiviteit van de EIB buiten de EU van wezenlijk andere aard is dan haar verrichtingen in de EU en een andere aanpak vergt, dient de Bank haar organisatie af te stemmen op deze uitdaging. De vraag hoe dit zou moeten geschieden is feitelijk reeds aan de orde gesteld, zoals blijkt uit het besluit van de Raad om in december 2006 de toekomst van de FEMIP op de agenda te zetten en uit zijn plan voor een mogelijke "oprichting van een dochterinstelling van de EIB, waarin zij een meerderheidsbelang houdt, die zich speciaal zal richten op de partnerlanden in het Middellandse-Zeegebied", evenals uit een recente brief van de Eurocommissaris voor ontwikkelingszaken aan de president van de EIB over de wijze waarop de Investeringsfaciliteit tot op heden in de ACS-landen ten uitvoer is gelegd. Hieronder worden diverse mogelijkheden doorgenomen die bij de hernieuwing van de mandaten naar alle waarschijnlijkheid aan de orde zullen komen.

Een mogelijkheid zou zijn dat de verrichtingen binnen de EIB uitgevoerd blijven worden, maar dat op basis van de bestaande institutionele regelingen een doelmatiger aanpak wordt ontwikkeld.

Een alternatief zou zijn dat een of meer dochterinstellingen van de EIB worden opgericht (ten behoeve van alle partnerlanden of uitsluitend de partnerlanden in het Middellandse-Zeegebied)⁹ met de mogelijke deelname van de Commissie, belangstellende lidstaten en/of bilaterale hulpinstellingen en/of de desbetreffende partnerlanden. Voordelen zouden zijn: politieke zichtbaarheid, focus op ontwikkeling en de voor dit doel meest passende beheer- en organisatiestructuur. Nadelen zijn de hogere kapitaalkosten, vooral indien meerdere dochterinstellingen zouden worden opgericht, en een langdurige startfase.

Een ingrijpender benadering zou inhouden dat de kredietactiviteiten van de EIB buiten de EU in een nieuwe joint venture worden ondergebracht, samen met de desbetreffende budgettaire activiteiten van AIDCO. De voordelen zijn op enkele punten dezelfde als die van een dochterinstelling, maar omvatten eveneens coördinatie, samenhang en consistentie, hetgeen in de praktijk een grote invloed zou uitoefenen op de doelmatigheid van de EU-ontwikkelingsfinanciering wereldwijd. Nadeel is dat dit proces nog gecompliceerder zou zijn en de startfase nog langer.

⁹ Er zou, althans bij wijze van eerste stap, een dochterinstelling kunnen worden opgericht via een beheermaatschappij, zoals veelal bij beleggingsfondsen gebruikelijk is; dit zou een aparte juridische entiteit kunnen zijn met een klein nominaal kapitaal, welke verantwoordelijk zou zijn voor het beheer van de externe kredietactiviteiten van de EIB. Voordelen ten opzichte van een volledige dochterinstelling zouden zijn dat de kosten lager uitvallen en de startfase korter is. Er zou ook sprake zijn van een grotere zichtbaarheid en een meer autonoom bestuur en budget dan in de huidige situatie, hoewel dit in mindere mate geldt dan bij een volledige dochterinstelling.

III Inleenbeleid

Het inleenbeleid van de Bank berust op de volgende pijlers: zij stelt zich ten doel de financieringskosten zo laag te houden als verantwoord is en streeft naar meer liquiditeit op de markt en een grotere transparantie. Voorgesteld wordt deze strategie voort te zetten.

Door deze strategie is de positie van de EIB als vooraanstaande semisovereine emittent van benchmark-leningen met een AAA-rating versterkt, waardoor zij in staat is kredieten te verstrekken tegen de meest gunstige voorwaarden en daarmee het beleid van de EU te blijven ondersteunen. Ook in de toekomst blijft dit geschieden via de synergieën die het gevolg zijn van een gecoördineerde aanpak van benchmark- en gerichte emissies, bijvoorbeeld via omvangrijke liquide benchmark-obligaties in EUR, USD en GBP. Aldus kan de EIB blijven reageren op nieuwe behoeften bij beleggers en op valutaschommelingen, en zich nog meer dan voorheen inspannen om lokale kapitaalmarkten in opkomende economieën tot ontwikkeling te brengen, met name in de landen die willen toetreden tot de EU en bepaalde FEMIP-landen. Voorts kan zij meer op-maat-gemaakte financiële producten in alle beschikbare valuta's en structuren aanbieden, afgestemd op de specifieke behoeften van beleggers. Deze strategieën dienen te worden uitgevoerd binnen de marktomgeving van de internationale kapitaalmarkten.

Het jaarlijks inleenvolume van ongeveer 50 miljard euro zal de komende jaren vrij stabiel blijven; hiermee behoort de Bank tot de grootste emittenten van vastrentende waardepapieren ter wereld (met uitzondering van overheden en andere emittenten met grotendeels op het binnenland gerichte programma's).

De drie kernvaluta's, EUR, USD en GBP, maken gemiddeld zo'n 85-90% van het jaarlijkse inleenvolume uit; dit zal in de toekomst waarschijnlijk zo blijven. De markten voor vastrentende waardepapieren in elk van deze valuta's hebben zeer specifieke kenmerken; het inleenbeleid van de Bank is erop gericht de expertise op het gebied van deze valutamarkten zoveel mogelijk te benutten, zodat zij haar strategie kan afstemmen op de ontwikkelingen op iedere markt.

Bij de grote valuta's is het inleenbeleid van de Bank met betrekking tot de valutasamenstelling aangepast aan ontwikkelingen en omstandigheden op de markten. De afgelopen jaren hebben de euro en de Amerikaanse dollar ieder voor ongeveer 35% aan de jaarlijks opgenomen middelen bijgedragen en het Brits pond zo'n voor 20%. In de nabije toekomst wordt verwacht dat de markt voor eurobenchmarks qua volumes veel flexibiliteit zal bieden, hoewel de prijs een aandachtspunt zal zijn.

De stimulans die uitgaat van de emissie van benchmark-obligaties, evenals van de gezamenlijke inspanningen om een optimaal aanbod aan alternatieve financieringsmiddelen in de vorm van gestructureerde producten tot stand te brengen, hebben geleid tot positieve resultaten: aantrekkelijke financieringskosten, productspreiding en de mogelijkheid om door middel van op-maat-gemaakte producten aan de behoeften van beleggers te voldoen. De afgelopen vijf jaar is het aantal gestructureerde producten gestegen van een verwaarloosbaar aantal tot ongeveer 20% van de jaarlijks opgenomen middelen. Naar verwachting zal dit percentage in de toekomst min of meer gelijk blijven, waardoor een wenselijk evenwicht bestaat tussen aantrekkelijke inleenmogelijkheden en gedegen risicobeheer, waarbij zowel operationele overwegingen als reputatie een rol spelen.

De EIB zal zich blijven inspannen om via haar middelenopname in de nieuwe lidstaten kredietverlening in lokale valuta's uit te breiden. De Bank heeft een bijdrage geleverd aan de ontwikkeling van de kapitaalmarkten in deze regio's en tegelijkertijd het initiatief genomen voor enkele van de grootste niet door plaatselijke overheden opgezette inleenprogramma's in lokale valuta's; mede hierdoor is de Bank uitgegroeid tot de grootste externe emittent in deze landen.

IV Kapitaalverhoging

1. Het tijdstip waarop het kapitaal van de Bank dient te worden verhoogd

Het kapitaal van de Bank dient te worden verhoogd wanneer het totaal aan uitstaande leningen de limiet van 250% van het geplaatst kapitaal benadert. Indien het totaal aan uitstaande leningen bijna deze grens heeft bereikt, wordt het soepele verloop van de kredietactiviteit van de Bank in gevaar gebracht. In onderstaande tabel wordt de ontwikkeling van de belangrijkste variabelen die op deze verhouding van invloed zijn weergegeven.

Voorspelling van het kredietvolume, kredietplafond en resterende ruimte einde boekjaar (in mrd EUR)								
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Jaarlijkse kredietvolume								
Scenario kapitaalverhoging	41,8	44,5	47,4	50,4	53,6	57,1	60,8	65,4
Opbrengsten en vooruitzichten								
Activiteitenplan	42,3	43,9	44,9	46,0	47,4	48,8	50,3	51,8
<i>Vershil</i>	0,5	-0,7	-2,5	-4,3	-6,2	-8,3	-10,5	-13,6
Uitstaande kredieten								
Scenario kapitaalverhoging	272	295	322	348	377	407	435	468
Opbrengsten en vooruitzichten								
Activiteitenplan	248	266	296	323	349	375	397	420
<i>Vershil</i>	-24	-29	-26	-26	-28	-32	-38	-48
Kredietplafond								
Scenario kapitaalverhoging	375	390	390	390	390	390	390	390
Uitbreidingsverdragen	375	409	409	409	412	412	412	412
<i>Vershil</i>	0,0	19,3	19,3	19,3	22,1	22,1	22,1	22,1
Resterende ruimte								
Scenario kapitaalverhoging	103	95	68	42	13	-17	-45	-78
Huidige situatie	127	143	113	87	63	37	15	-8

In het eerste deel van de tabel wordt de ontwikkeling van de jaarlijkse kredietstromen en uitstaande leningen weergegeven. Tot en met 2004 was de daadwerkelijke kredietactiviteit vrijwel gelijk aan het kapitaalverhogingsscenario van 2003. De afgelopen vier jaar bedroeg het verschil tussen de cumulatieve daadwerkelijke kredietactiviteit en de referentiewaarden die in het kapitaalverhogingsscenario werden gehanteerd minder dan 200 miljoen euro. Het Activiteitenplan 2005-07, dat in december 2004 door de Raad van Bewind werd goedgekeurd, wijkt af van het patroon van de voorgaande vier jaar: naar verwachting valt het totaal aan ondertekende leningen in deze periode 13 miljard euro lager uit dan bij het kapitaalverhogingsscenario.

In het tweede deel van de tabel wordt het totaal aan uitstaande leningen zoals voorzien ten tijde van de kapitaalverhoging van 2003 afgezet tegen de daadwerkelijke cijfers tot en met 2004 en de cijfers die voor de periode daarna worden voorspeld op basis van de kredietvolumes van het Activiteitenplan. Hoewel de jaarlijkse activiteitenstromen in grote lijnen overeenkwamen met de stromen die ten tijde van de kapitaalverhoging werden voorzien, is het totaal aan uitstaande leningen ultimo 2004 29 miljard euro lager dan voorzien toen de kapitaalverhoging van 2003 tot stand kwam. De belangrijkste reden voor deze discrepantie is de waardeinstijging van de eurokoers ten opzichte van de meeste andere valuta's, met name USD en GBP, sinds eind 2000. Eind 2004 bedroeg het totaal aan uitbetaalde leningen 224 miljard euro (tegen de eind 2004 geldende wisselkoersen). Gewaardeerd naar de wisselkoersen die eind 2000 golden en die bij het kapitaalverhogingsscenario werden gehanteerd, zou hetzelfde volume aan leningen op een waarde van 245 miljard euro uitkomen, d.w.z. 21 miljard hoger dan nu. Door de lineaire afschrijving van de uitstaande uitbetaalde leningen, wordt de wig die het gevolg is van de wisselkoersverschillen tussen het kapitaalverhoging-

scenario en de daadwerkelijke bedragen uiteraard afgevlakt naarmate we verder in de toekomst kijken. Daar er in het Activiteitenplan 2005-07 echter vanuit wordt gegaan dat de jaarlijkse kredietstromen lager zullen zijn dan in 2002 werd voorspeld, zal de wig tussen de verwachte uitstaande leningen en de bedragen zoals toegepast bij de met het oog op de kapitaalverhoging uitgevoerde simulatie, wel degelijk blijven bestaan. **Tegen het einde van 2007 (tegen wisselkoersen per eind 2004) belopen de uitstaande leningen naar verwachting 349 miljard euro, oftewel 28 miljard euro minder dan ten tijde van de kapitaalverhoging werd voorzien.** Uitgaande van constante wisselkoersen groeit het totaal aan uitstaande leningen met iets minder dan 28 miljard euro per jaar. Bijgevolg kan worden verwacht dat de sinds eind 2000 aanhoudende waardeinstijging van de euro en het lagere peil van de kredietactiviteit waarvan in het Activiteitenplan 2005-07 wordt uitgegaan, ertoe zullen leiden dat de kapitaalverhoging ongeveer één jaar langer dan voorzien toereikend zal zijn.

Ingevolge de huidige statutaire bepalingen mag het totaal aan uitstaande leningen niet meer bedragen dan 250% van het geplaatst kapitaal. De vaststelling van het juiste tijdstip voor de volgende kapitaalverhoging is mede afhankelijk van de ontwikkeling van het geplaatst kapitaal. In het derde deel van de tabel wordt het daadwerkelijke kredietplafond (250% van het geplaatst kapitaal) afgezet tegen de uitgangspunten ten tijde van de kapitaalverhoging. Destijds werd ervan uitgegaan dat bij de eerste uitbreidingsgolf het geplaatst kapitaal met 4% (oftewel 6 miljard euro) zou worden verhoogd, namelijk tot 156 miljard euro, en dat de volgende uitbreiding pas na 2007 zou plaatsvinden. De kapitaalverhoging van mei 2004 week echter af van het basisscenario dat bij de kapitaalverhoging werd aangehouden. In de eerste plaats bedraagt het geplaatst kapitaal dat aan de op 1 mei 2004 tot de EU toegetreden nieuwe lidstaten is toegewezen 7,5 miljard euro, oftewel 1,5 miljard meer dan aanvankelijk werd aangenomen. In de tweede plaats werd op hetzelfde moment het door Spanje geplaatst kapitaal verhoogd met 6,2 miljard euro. Bijgevolg werd het geplaatst kapitaal van de Bank op 1 mei 2004 verhoogd tot 163,7 miljard euro, oftewel 7,7 miljard meer dan ten tijde van de kapitaalverhoging voorzien. Dit additionele kapitaal kan worden vermenigvuldigd met een factor 2,5, waardoor het kredietplafond ten opzichte van het aanvankelijke scenario met 19 miljard euro is verhoogd. In de derde plaats zijn de toetredingsvoorwaarden voor Bulgarije en Roemenie met betrekking tot het kapitaal van de Bank thans bekend.¹ Deze twee landen zullen bij hun toetreding tot de Unie in 2007 of 2008 deelnemen aan een kapitaalverhoging van 1 142 miljoen euro. Derhalve zal **tegen eind 2007 het kredietplafond van de Bank op 412 miljard euro uitkomen, oftewel 22 miljard hoger dan volgens het oorspronkelijke scenario.**

Zoals uit het onderste deel van bovenvermelde tabel blijkt, werd er bij de kapitaalverhoging van 2003 vanuit gegaan dat de resterende ruimte in de loop van 2008 zou zijn verbruikt. De onderste regel van de tabel toont aan dat op grond van de huidige kredietontwikkeling² en de (thans bekende) ontwikkeling van het kredietplafond, de resterende ruimte pas in de loop van 2010 zal zijn verbruikt. Op grond hiervan **dienen de gouverneurs de voorwaarden voor de volgende kapitaalverhoging pas in juni 2009 vast te stellen**, twee jaar later dan aanvankelijk voorzien. In dit stadium dient te worden opgemerkt dat het uitgangspunt dat de kredietverlening in 2008 en later met 3% toeneemt niet van wezenlijk belang is voor de vaststelling van het tijdstip voor de volgende kapitaalverhoging. Om de solvabiliteitsgrens in de loop van 2009 te bereiken, waardoor in 2008 tot een kapitaalverhoging zou moeten worden besloten, zou de jaarlijkse groei van de kredietactiviteit vanaf 2008 boven de 13,6% moeten uitkomen.

De hierboven uiteengezette simulaties zijn opgezet op basis van de eind 2004 geldende wisselkoersen. Indien de euro in waarde stijgt (respectievelijk daalt) ten opzichte van de overige grote valuta's, zal de kapitaalverhoging voor een langere (respectievelijk kortere) periode toereikend zijn dan bij de bovenvermelde simulaties. Uiteraard heeft de Bank geen invloed op de toekomstige ontwikkeling van de wisselkoersen, maar zeker is **het moment van de volgende kapitaalverhoging kan worden beïnvloed door wisselkoersontwikkelingen.** Ter illustratie: indien de euro zou dalen tot het laagste niveau dat omstreeks 2000 werd genoteerd (zo'n USD 0,85 en GBP 0,6 per euro), dan zou de resterende ruimte in de loop van 2008 zijn verbruikt, in welk geval in juni 2007 tot kapitaalverhoging zou moeten worden besloten.

¹ Gezien de onzekerheid over het tijdstip van toetreding van Bulgarije en Roemenie werd de invloed hiervan op het kapitaal van de Bank niet meegenomen in het kapitaalverhogingscenario van 2003.

² Hierbij wordt uitgegaan van een toename van de totale jaarlijkse kredietactiviteit vanaf 2008 met 3%.

Bij ratificatie van de grondwet van de EU wordt de statutaire bepaling inzake de solvabiliteit van de Bank gewijzigd. De belangrijkste veranderingen hebben betrekking op het opnemen van reserves in de noemer van de solvabiliteitsratio en de op kapitaaldeelname toe te passen waarderingmethode in verband met de solvabiliteitsgrens. Het tijdstip voor de besluitvorming inzake een volgende kapitaalverhoging zal door de gewijzigde statutaire bepalingen nòg meer naar achteren worden geschoven.

2. Zal de Bank in staat zijn de volgende kapitaalverhoging te financieren?

Alhoewel er enige onduidelijkheid bestaat over het exacte tijdstip waarop de volgende kapitaalverhoging moet plaatsvinden, wordt het uitgangspunt gehanteerd dat de Bank in juni 2009, ten tijde van de algemene jaarvergadering, van de gouverneurs toestemming dient te krijgen voor de kapitaalverhoging. Alsdan dienen zowel de omvang van de kapitaalverhoging als de financieringsafspraken te worden vastgelegd.

De eerste vraag betreft de omvang van de kapitaalverhoging van 2010; hiervoor bestaat geen vaste regel. De laatste twee kapitaalverhogingen zijn tot stand gekomen vanuit het beginsel dat zij voor een periode van ten minste vijf jaar toereikend moesten zijn. Indien de kapitaalverhoging van 2010 eveneens voor vijf jaar zou moeten volstaan, dan wordt de solvabiliteitsgrens pas begin 2015 overschreden. De enige variabele die van invloed is op de vereiste omvang van de kapitaalverhoging is het tempo waarmee de nieuwe kredietactiviteit groeit. In onderstaande tabel wordt uitgegaan van vijf verschillende jaarlijkse groeipercentages (0%, 3%, 5%, 6,6% en 9,6%). Ter vergelijking: bij de kapitaalverhoging van 2003 werd uitgegaan van een groei van 6,6% per jaar, terwijl de daadwerkelijke groei van de kredietactiviteit in de periode van 2001 tot het eind van de huidige Activiteitenplan in 2007, 4,35% bedraagt.

Omvang van de kapitaalverhoging van 2010

Jaarlijkse groei kredietactiviteiten vanaf 2008	Uitstaande leningen eind 2014	Kapitaalbehoefte begin 2010	Vereiste kapitaalverhoging 2010
0%	463	189	15%
3%	502	205	24%
5%	532	217	31%
6,6%	556	227	37%
9,6%	608	247	50%

Indien de jaarlijkse kredietactiviteit vanaf 2008 zou worden bevroren op het peil van 2007 (47,38 miljard euro), dan zou de in 2010 benodigde kapitaalverhoging op slechts 15% uitkomen. Bij een jaarlijkse groei van de kredietactiviteit met 3%, 5%, 6,6% en 9,6%, zou in 2010 een kapitaalverhoging van respectievelijk 25%, 33%, 40% en 50% benodigd zijn.

Aangezien de Bank uitgaat van het beginsel van financiële autonomie (dat wil zeggen dat zij haar kapitaalverhogingen volledig uit haar eigen middelen financiert, zonder kapitaalinjectie van haar aandeelhouders³), dient de haalbaarheid van iedere kapitaalverhoging te worden afgemeten aan de beschikbare middelen. Tegen de tijd dat de gouverneurs in juni bijeenkomen om de kapitaalverhoging goed te keuren, zal de Bank ongeveer 7,5 miljard euro aan aanvullende reserves hebben opgebouwd. De vraag is of dit bedrag hoog genoeg zal zijn om er de volgende kapitaalverhoging mee te kunnen financieren.

³ Dit geldt niet voor kapitaalverhogingen die samenhangen met de uitbreiding, waarbij de nieuwe lidstaten een bijdrage moeten storten om hun aandeel in het eigen vermogen op het niveau van de andere aandeelhouders te brengen.

De financiering van de kapitaalverhoging van 2010 (in mrd EUR)

Jaarlijkse groei kredietactiviteit vanaf 2008	Vereiste kapitaalverhoging in 2010	Verhoging geplaatst kapitaal	Geplaatst kapitaal na verhoging	Volledige financieringsbehoefte	Gestort kapitaal	Statutaire reserve	Tekort in statutaire reserve	Aanvullende reserve	Jaar waarin statutaire reserve volledig is gefinancierd
0%	15%	24	189	3,65	1,22	2,43	0,00	3,83	
3%	24%	40	205	6,03	2,01	4,02	0,00	1,45	
5%	31%	52	217	7,78	2,59	5,19	-0,31	0,00	2009
6,6%	37%	62	227	9,26	3,09	6,17	-1,78	0,00	2010
9,6%	50%	82	247	12,36	4,12	8,24	-4,89	0,00	2012

Het antwoord op deze vraag valt af te lezen uit bovenstaande tabel. Bij kapitaalverhogingen tot 30% zijn de beschikbare middelen (7,5 miljard euro) toereikend om de kapitaalverhoging op het afgesproken tijdstip volledig te financieren. Voor grotere kapitaalverhogingen zou de Bank het gestorte deel en een deel van de verhoging van de statutaire reserves kunnen financieren uit de reserves. In de navolgende jaren zou de statutaire reserve uit het nettoresultaat kunnen worden aangevuld tot de streefratio van 10% van het geplaatst kapitaal. Onvolledige financiering van de kapitaalverhoging hoeft op zich geen probleem te vormen; de kapitaalverhoging van 2003 was evenmin volledig gefinancierd. Zolang de statutaire reserve het streefniveau van 10% van het geplaatst kapitaal echter niet heeft bereikt, moet het nettoresultaat eerst worden aangewend om de statutaire reserve aan te vullen; pas wanneer dit volledig is gedaan, zal de Bank een deel van het resultaat kunnen bestemmen voor de ondersteuning van specifieke initiatieven.

Concluderend kan worden gesteld dat de kapitaalverhoging van 2003 weliswaar zodanig was opgezet dat zij de kredietactiviteit voor een periode van ten minste vijf jaar (tot eind 2007) zou kunnen dekken, maar dat het kapitaal van de Bank sinds de kapitaalverhoging van 2003 en de aanvullende verhoging van het geplaatst kapitaal in 2004 volgens de huidige verwachtingen tot ten minste 2010 toereikend zal zijn, ervan uitgaande dat alle overige factoren gelijk blijven. Er zal derhalve geen behoefte bestaan aan verhoging van het kapitaal in 2008, in tegenstelling tot hetgeen drie jaar geleden werd voorzien. De financiering van de volgende kapitaalverhoging zal geen bijzondere complicaties met zich meebrengen; het beginsel van financiële autonomie kan worden gehandhaafd.